

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1997-1998

24 MAART 1998

**Wetsontwerp tot wijziging van de wet
van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen
en de lijkbezorging**

*Evocatieprocedure***VERSLAG**

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE BINNENLANDSE EN DE
ADMINISTRATIEVE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW VAN DER WILDT

1. Inleidende uiteenzetting van de Vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken

De minister verklaart dat het ontwerp hoofdzakelijk tot doel heeft nieuwe wetsbepalingen in te voeren om het stelsel van de crematies beter te regelen.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de dames Milquet, voorzitter, de Bethune, de heren Buelens, Caluwé, mevrouw Cornet d'Elzuis, de heer Happart, de dames Jeanmoye, Leduc, Lizin, de heer Pinoie, mevrouw Thijs, de heer Vergote, en mevrouw Van der Wildt, rapporteur.

2. Plaatsvervangers: de heer Hotyat en mevrouw Merchiers.

3. Andere senatoren: de heren Boutmans en Daras.

*Zie:***Gedr. St. van de Senaat:****1-848 - 1997/1998:**

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Nrs. 2 tot 4: Amendementen.

Nr. 5: Advies van de commissie voor de Justitie.

Nr. 6: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

24 MARS 1998

**Projet de loi modifiant la loi du 20 juillet
1971 sur les funérailles et sépultures**

*Procédure d'évocation***RAPPORT**

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE L'INTÉRIEUR ET
DES AFFAIRES ADMINISTRATIVES
PAR MME VAN DER WILDT

1. Exposé introductif du Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur

Le ministre déclare que le projet vise essentiellement à introduire de nouvelles dispositions afin de mieux régler le régime des cremations.

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: Mmes Milquet, présidente, de Bethune, MM. Buelens, Caluwé, Mme Cornet d'Elzuis, M. Happart, Mmes Jeanmoye, Leduc, Lizin, M. Pinoie, Mme Thijs, M. Vergote et Mme Van der Wildt, rapporteuse.

2. Membres suppléants: M. Hotyat et Mme Merchiers.

3. Autres sénateurs: MM. Boutmans et Daras.

*Voir:***Documents du Sénat:****1-848 - 1997/1998:**

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

N°s 2 à 4: Amendements.

N° 5: Avis de la commission de la Justice.

N° 6: Amendements.

Daarom wordt uitgegaan van het beginsel dat het beheer van de crematoria georganiseerd wordt door de overheid, namelijk door de gemeente of een intercommunale. De particuliere sector wordt dus niet helemaal uitgesloten aangezien die zich met gemeenten kan verenigen binnen een intercommunale.

Voor de begraafplaatsen is er eveneens innovatie, aangezien aparte begraafplaatsen voor mensen van een andere godsdienst, met name voor moslims, voortaan mogelijk zijn.

De beginselen voor het beheer van deze aparte plaatsen worden verduidelijkt in het ontwerp van omzendbrief gepubliceerd in het verslag van de Commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt van de Kamer van volksvertegenwoordigers (Stuk Kamer, nr. 1086/4, 96/97, blz. 10 tot 14).

De minister merkt op dat het niet-verlenen van eeuwigdurende concessies, een beginsel dat bij de wet van 20 juli 1971 ingevoerd werd, echter niet meer ter discussie staat, hoewel de joodse gemeenschap aangedrongen heeft op het tegenovergestelde.

Wat de bestemming van de asse na crematie betreft, heeft de Kamer beslist de bestaande, vrij strikte, reglementering te handhaven.

2. Algemene bespreking

Een lid merkt op dat bepaalde bestaande regelingen worden bemoeilijkt door de ontworpen wijziging. Het betreft onder meer de niet-automatische verlenging van de concessie na bijzetting en de problematiek van de overlijdensaangifte in het kader van de gewone begraafing waarbij de noodzakelijke tussenkomst van een geneesheer nog steeds niet is voorzien. Tenslotte dienen in het ontwerp een aantal legistische verbeteringen te worden aangebracht.

Desgevraagd schetst de minister de grote beginselen van zijn ontwerp van interpretatieve omzendbrief.

Aangezien er geen speciaal toezicht bestaat, behalve wat de volksgezondheid betreft, geldt het algemeen toezicht en de gemeenten zijn ter zake dus soeverein: zij beslissen over de duur van de concessies, het bedrag van de retributies, de wijze van vernieuwing, enz.

Voor de aparte percelen zal in de omzendbrief voorzichtigheid aan de dag worden gelegd in die zin dat deze percelen toegelaten zijn op voorwaarde dat ze niet van de rest van het kerkhof afgescheiden zijn.

Om te bepalen wie op een dergelijke afgezonderde plaats worden begraven zal de gemeente zich baseren op de wil van de overledene.

De gemeente beslist van geval tot geval zonder inmenging van een religieuze overheid. Hiermee

Dans cette optique, le principe a été introduit d'organiser la gestion des crématoires à travers les pouvoirs publics, à savoir la commune ou une intercommunale. Le secteur privé n'est pas totalement exclu puisqu'il peut s'associer à des communes au sein d'une intercommunale.

Dans le domaine des sépultures, l'on a également innové dans la mesure où les lieux séparés pour les sépultures de personnes d'une religion déterminée, notamment les islamistes, sont dorénavant possibles.

Les principes de la gestion de ces lieux séparés sont précisés dans le projet de circulaire publiée dans le rapport de la Commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique de la Chambre des représentants (doc. Chambre, n° 1086/4, 96/97, pp. 10 à 14).

Le ministre souligne que l'on ne remet toutefois plus en cause la non-pérennité des sépultures, qui fut un principe introduit par la loi du 20 juillet 1971, malgré l'insistance en sens contraire de la communauté juive.

En ce qui concerne la destination des cendres après la crémation, la Chambre a décidé de maintenir la réglementation existante, qui est assez stricte.

2. Discussion générale

Un commissaire fait remarquer que la modification envisagée complique certaines règles existantes. Il s'agit notamment du fait que la concession ne soit pas prolongée automatiquement après une inhumation et du problème de la déclaration de décès en cas d'inhumation ordinaire, la nécessité de l'intervention d'un médecin n'étant toujours pas prévue. Enfin, il convient d'apporter un certain nombre de corrections légistiques au projet.

À la suite de la question d'un membre, le ministre esquisse les grands principes de son projet de circulaire interprétative.

À défaut d'une tutelle spéciale, sauf pour les aspects de santé publique, c'est la tutelle générale qui prévaut, et les communes sont donc souveraines en la matière: c'est elles qui décideront de la durée des concessions, des montants des rétributions, des modalités de renouvellement, etc.

Pour les parcelles séparées, la circulaire sera prudente, en ce sens qu'on les admettra, sous condition qu'elles ne soient pas séparées du reste du cimetière.

Pour déterminer qui sera inhumé sur ces parcelles séparées, la commune se basera sur la volonté des personnes décédées.

C'est la commune qui décide au cas par cas, sans intervention d'une autorité religieuse. Ceci évitera des

worden discussies voorkomen over de vraag of de overledene werkelijk tot een of andere godsdienst behoort. Objectieve criteria bestaan immers niet terzake.

De mensen van een zelfde godsdienst kunnen dit dus tot uiting brengen, ofwel door een grafteken te laten plaatsen op hun graf, ofwel door hun verzoek om samen begraven te worden, als er geen apart perceel op het kerkhof bestaat.

Over het bij de joden vereiste eeuwigdurende karakter van de graven is geen vergelijk mogelijk, evenmin als over de eis van de moslims om in een lijkwade begraven te worden.

De moslims hebben een oplossing gevonden door in de lijkst een klomp aarde te plaatsen in direct contact met de overledene. Het probleem is overigens minder nijpend voor de Marokkaanse moslims aangezien zij zich, door een systeem van bijdragen, zich in Marokko laten begraven, wat goedkoper is dan een concessie.

Een ander probleem van de moslims is dat ze niet kunnen aanvaarden dat anderen dan moslims op hun begraafplaats worden begraven. Deze zijn niet «rein».

Zulke discriminatie kan uiteraard niet in België.

Wat de vraag van de joodse gemeenschap om eeuwigdurende concessies betreft, wijst de minister erop dat het huidige artikel 7 van de wet aanzienlijk wordt versoepeld waardoor *de facto* op hun vraag kan worden ingegaan. In zijn huidige lezing bepaalt artikel 7 dat concessies kunnen hernieuwd worden voor het verstrijken van de termijn op aanvraag van enige belanghebbende. In het laatste lid wordt thans bepaald dat de termijn van rechtswege wordt vernieuwd vanaf de laatste bijzetting in een concessie. Dit vierde lid wordt gewijzigd door artikel 10 van het huidige ontwerp.

De joodse gemeenschap meent dat het ontworpen lid hun situatie nog meer hypothekeert omdat de verlenging van rechtswege in geval van bijzetting wordt opgeheven. De minister meent echter dat dit geenszins het geval is. Het nieuwe vierde lid voorziet immers dat «op aanvraag van enige belanghebbende een nieuwe termijn aanvangt vanaf elke nieuwe bijzetting». De gemeente heeft dus niet de keuze om de aanvraag tot verlenging te weigeren maar moet ze toestaan.

Het enige verschil met de huidige tekst is dat de vernieuwing van de concessie niet langer van rechtswege gebeurt maar op eenvoudige aanvraag van «enige belanghebbende». De verlenging van de concessie is dus evengoed gewaarborgd mits ze tijdig wordt aangevraagd

discussions sur la véritable appartenance à l'une ou l'autre religion, puisqu'il n'existe pas de critères objectifs en la matière.

Les gens d'une même religion peuvent donc exprimer leur appartenance religieuse soit en laissant un signe distinctif sur leur tombe, soit en demandant d'être enterrés ensemble, pour autant qu'il n'y ait pas de parcelle séparée du cimetière.

Quant au caractère éternel des tombes qu'exigent les Juifs, il n'y a pas d'entente possible, pas plus qu'en ce qui concerne l'exigence des musulmans d'être enterrés dans un linceul.

Les musulmans ont trouvé une solution en mettant un morceau de terre dans le cercueil, en contact avec le défunt. Le problème est par ailleurs moins aigu chez les musulmans du Maroc puisque, grâce à un système de cotisations, ils se font enterrer au Maroc pour un prix plus économique que via une concession.

Pour ce qui est des musulmans, un autre problème est qu'ils ne peuvent accepter qu'on enterre de non-musulmans dans le même cimetière que le leur. Les non-musulmans sont impurs.

Il va de soi qu'on ne peut admettre une telle discrimination en Belgique.

En ce qui concerne la demande de la communauté juive à pouvoir disposer de concessions à perpétuité, le ministre souligne que l'actuel article 7 de la loi est considérablement assoupli et permettra *de facto* de répondre à cette demande. Dans sa formulation actuelle, l'article 7 dispose que les concessions peuvent être renouvelées sur demande introduite par toute personne intéressée avant l'expiration de la période fixée. Le dernier alinéa actuel dispose qu'une nouvelle période de même durée prend cours d'office à la date de la dernière inhumation dans une concession. Ce quatrième alinéa est modifié par l'article 10 du projet à l'examen.

La communauté juive estime que l'alinéa en projet hypothèque encore davantage sa situation, dès lors qu'il ne prévoit plus le renouvellement d'office en cas d'inhumation. Le ministre estime toutefois qu'il n'en est rien. Le nouvel alinéa 4 prévoit en effet que «sur demande introduite par toute personne intéressée, une nouvelle période prend cours à partir de chaque nouvelle inhumation». La commune n'a donc pas d'autre choix que d'accéder à la demande de renouvellement.

La seule différence avec le texte actuel est que le renouvellement de la concession ne se fait plus d'office mais bien sur simple demande de «toute personne intéressée». Le renouvellement de la concession est donc aussi bien garanti qu'auparavant, pourvu qu'il soit demandé en temps opportun.

De minister meent dat de wijziging van artikel 7 als voorwendsel wordt gebruikt om terug te komen op het principe zelf van de tijdelijkheid van de begraafplaatsen. Blijkbaar is er door de joodse gemeenschap met een aantal gemeenten een afspraak gemaakt op dit punt. Deze afspraken zijn echter strijdig met de wet.

Samenvattend stelt de minister dat het recht op verlenging geenszins wordt aangetast. Waar er vroeger een verlenging was van rechtswege, ook als men ze niet wenste, wordt de verlenging een recht dat automatisch wordt toegekend als men ze vraagt.

De eeuwigdurende concessies zijn in 1971 afgeschaft om evidente redenen van goed beheer: meer dan de helft van de graven die onder dit regime vielen werden niet meer onderhouden, en men kan de gemeenten niet verplichten de last van dat onderhoud te dragen.

Daarom deed hij aan de joodse gemeenschap de suggestie een stichting op te richten die de vervaldata van de concessies opvolgt, en op tijd en stond de verlenging aanvraagt en betaalt. Op die manier bereiken zij het doel dat zij nastreeft.

Een lid wijst er op dat wanneer de gemeente vaststelt dat het graf niet onderhouden wordt, zij kan beslissen dat de concessie vervalt.

De oude regel was dat bij bijzetting de oude concessie automatisch vernieuwd werd voor dezelfde duur als de oorspronkelijke. Het ontwerp voorziet een andere regeling.

De minister antwoordt dat dit regime nu versoepeld is, in het voordeel van de familie. Vroeger bracht de bijzetting automatisch extra kosten teweeg. Nu wordt enkel nog een mogelijkheid tot verlenging voorzien, op vraag van een belanghebbende.

Voor een termijn van minder dan vijf jaar is zelfs geen hernieuwing van de concessie nodig, vermits de wet bij bijzetting een automatische verlenging van minimaal vijf jaar voorziet.

De regel was vroeger ook vijf jaar voor een ontgraving na de sluiting van een begraafplaats.

Nu wordt, bij sluiting van de begraafplaats, een ontgraving voorzien vijf jaar na de laatste begraving, omdat men ervan uitgaat dat er na vijf jaar geen herkenbare stoffelijke resten meer zijn.

Deze nieuwe regel werd ingevoerd om de sluiting te vereenvoudigen voor begraafplaatsen waarop, bijvoorbeeld, reeds 100 jaar niet meer was begraven. Vroeger moest men dan nog vijf jaar wachten. Nu volstaat het dat de laatste begrafenis vijf jaar geleden heeft plaatsgehad.

In dat geval is het vanzelfsprekend dat de geconcedeerde graven moeten worden verplaatst naar een

Le ministre estime que la modification de l'article 7 sert de prétexte pour remettre en question le principe même du caractère temporaire des sépultures. La communauté juive a apparemment conclu des accords sur ce point avec plusieurs communes. Ces accords sont toutefois contraires à la loi.

En résumé, le ministre affirme qu'il n'est aucunement porté atteinte au droit au renouvellement des concessions. Alors qu'auparavant, le renouvellement intervenait d'office, même si on ne le souhaitait pas, il devient à présent un droit accordé automatiquement dès que l'on en fait la demande.

Les concessions perpétuelles ont été supprimées en 1971 pour des raisons évidentes de bonne gestion: plus de la moitié des sépultures relevant de ce régime n'étaient plus entretenues, et on ne peut obliger les communes à supporter la charge de cet entretien.

C'est pourquoi il a suggéré à la communauté juive de créer une fondation qui suivra de près les dates d'expiration des concessions et demandera et paiera en temps voulu la prolongation. Le but recherché par elle sera ainsi atteint.

Un commissaire souligne que, si la commune constate que la sépulture n'est plus entretenue, elle peut décider que la concession s'éteint.

L'ancienne règle prévoyait qu'en cas d'inhumation, l'ancienne concession était automatiquement renouvelée pour une durée identique à la durée initiale. Le projet prévoit une autre réglementation.

Le ministre répond que ce régime a été assoupli en faveur de la famille. Précédemment, l'inhumation engendrait automatiquement des frais supplémentaires. À l'heure actuelle, l'on ne prévoit plus que la possibilité de prolonger la concession, à la demande d'un intéressé.

Pour une période de moins de cinq ans, il n'est même pas nécessaire de renouveler la concession, puisque la loi prévoit une prolongation automatique minimale de cinq ans.

La règle antérieure était également de cinq ans pour une exhumation après la fermeture d'un cimetière.

On prévoit à présent, en cas de fermeture du cimetière, d'exhumer cinq ans après la dernière inhumation, parce que l'on part du principe qu'après cinq ans, il ne subsiste plus de restes reconnaissables.

Cette nouvelle règle a été instaurée pour simplifier la fermeture des cimetières dans lesquels plus aucune inhumation n'avait par exemple eu lieu depuis déjà 100 ans. Précédemment, il fallait attendre cinq ans. Désormais, il suffira que la dernière inhumation ait eu lieu il y a cinq ans.

Dans ce cas, il va de soi que les sépultures concédées doivent être transférées dans un nouveau cimetière.

nieuwe begraafplaats. De bezwaren van de joodse gemeenschap worden hierdoor ondervangen.

Een lid wijst op het bestaan van sommige onkiesse praktijken bij de sluiting van begraafplaatsen, zoals het afvoeren van menselijke resten naar gewone stortten, of vermenging met afgegraven grond, zodat men soms beenderen aantreft op opgehoogde gronden.

Een ander lid onderschrijft de bekommernis van haar collega om dergelijke toestanden te vermijden, en meent dat dit ook een probleem is voor begrafenisondernemers. Vaak blijven immers menselijke resten tamelijk volledig bewaard. Zou het niet mogelijk zijn deze resten te cremen?

De minister repliceert hierop dat de praktijken aangehaald door de senatoren hoe dan ook illegaal zijn. De minister wenst hierin echter niet tussen te komen omdat elke gemeente instaat voor haar eigen begraafplaats. De stoffelijke resten verbranden is geen goed principe, omdat ieders persoonlijke keuze moet worden gerespecteerd, en dus ook het recht om begraven te worden. Dit zou enkel vanuit het oogpunt van de volksgezondheid kunnen verantwoord worden.

De opgegraven resten moesten vroeger in een bepaald perceel begraven worden. Nu zal de gemeente of de intercommunale kunnen beslissen wat er mee gebeurt maar wel binnen het kader van de wet. Dat betekent dat indien de overledenen niet uitdrukkelijk gekozen hebben voor een begrafenis, zij niet moeten worden herbegraven, en bijgevolg kunnen worden gecremeerd.

De minister komt nog even terug op het standpunt van de joodse gemeenschap terzake: deze is absoluut gekant tegen elke vorm van de opgraving. Daardoor wordt elke sluiting van een begraafplaats onmogelijk.

Een lid beklagt er zich over dat de retributie gevraagd voor de concessies in sommige gemeenten in feite een belasting is op de begraafplaats.

De minister beaamt dit en zegt dat het precies daarom is dat men het aan de familie overlaat om de termijn bij de bijzetting te bepalen door te kiezen voor vernieuwing of niet.

Het enige vast gegeven is dat men bij vernieuwing automatisch dezelfde termijn als de oorspronkelijke moet aanhouden.

Een ander lid stelt vast dat ingevolge het stijgend aantal crematies het probleem van de expansie van de begraafplaatsen misschien zal worden opgelost, waardoor er misschien ruimte vrijkomt voor eeuwigdurende concessies. Zou men dan niet kunnen voorzien dat de gemeenten de mogelijkheid hebben om automatisch de verlenging toe te kennen wanneer de persoon oorspronkelijk een aanvraag in die zin deed?

De minister vindt de in de wet voorziene termijn van 50 jaar reeds voldoende lang. Als dan nog een ver-

Les objections de la communauté juive sont ainsi prises en considération.

Un membre souligne l'existence de certaines pratiques indélicates lors de la fermeture de cimetières, comme l'enlèvement de restes humains et leurs transferts vers des décharges ordinaires ou le fait de les mélanger avec des terres déblayées, si bien que l'on rencontre parfois des os sur des terrains exhausés.

Une autre membre partage le souci de son collègue qui souhaite éviter de telles situations et ajoute que cela pose également un problème aux entrepreneurs de pompes funèbres. Souvent, en effet, les restes humains sont assez bien conservés. Ne pourrait-on pas incinérer ces restes?

Le ministre répond que les pratiques énumérées par les sénateurs sont en tout cas illégales. Le ministre ne tient toutefois pas à intervenir parce que chaque commune est responsable pour ses cimetières. La crémation des restes mortels n'est pas un bon principe parce qu'il convient de respecter le choix personnel de chacun et, partant, le droit d'être inhumé. Cette solution ne se justifierait que du point de vue de la santé publique.

Auparavant, les restes mis à jour devaient être enterrés dans une parcelle déterminée. Désormais, la commune ou l'intercommunale pourront décider de ce qu'il en adviendra, mais dans le respect de la loi. Cela signifie que, si les défunts n'ont pas opté expressément pour l'inhumation, ils ne devront pas être remis en terre et pourront par conséquent être incinérés.

Le ministre revient un moment sur la position de la communauté juive en la matière: celle-ci est formellement opposée à toute forme d'exhumation. Il devient dès lors impossible de fermer un cimetière.

Un membre se plaint de ce que la redevance réclamée pour les concessions constitue en fait un impôt sur l'inhumation dans certaines communes.

Le ministre le reconnaît et ajoute que c'est précisément pour cette raison qu'on laisse à la famille le soin de fixer la durée lors de l'inhumation en choisissant de renouveler ou non la concession.

La seule donnée intangible est qu'en cas de renouvellement, on reconduit automatiquement la durée initiale.

Un autre membre constate qu'en raison du nombre croissant de crémations, le problème de l'extension des cimetières va peut-être se trouver résolu, libérant peut-être de la place pour des concessions à perpétuité. Ne pourrait-on dès lors prévoir que les communes aient la possibilité d'accorder automatiquement la prolongation lorsque la personne a fait dès le départ une demande dans ce sens?

Le ministre considère que le délai de 50 ans prévu dans la loi est suffisamment long. En cas de prolonga-

lenging gebeurt, bereikt men al 100 jaar, het equivalent van vier generaties. Wie gaat zich na zo lange tijd nog bekommeren om het graf van een familielid dat hij wellicht nooit heeft gekend?

Een lid merkt op dat sommige gemeenten een concessie organiseren van tien jaar. Kunnen de nabestaanden dat niet verlengen zonder bijbetalen? Op dat ogenblik zijn ze hun overledenen toch nog niet vergeten? Hoe korter de termijn, hoe vaker de vernieuwing zich opdringt, met bijbehorende betaling van de retributies. Kan men wat dat betreft geen minimum instellen?

Om die reden blijft hij voorstander van een beperkte periode.

Een ander lid vindt de kritieken op de hoge retributies voor grafconcessies overdreven: men mag niet vergeten dat het beheer van begraafplaatsen enorm veel kost aan de gemeenten. Dat omvat niet alleen het onderhoud van de bestaande begraafplaatsen, maar ook de ontwikkeling van nieuwe plaatsen. Wat hem betreft mogen de concessie volledig worden afgeschaft.

In zijn gemeente werd dertig jaar geleden een nieuw begraafplaats geopend. De graven met eeuwigdurende concessies werden naar de nieuwe begraafplaats overgeheveld. Dit zijn de meest verwaarloosde graven van het nieuwe kerkhof.

In het kader van haar werkzaamheden heeft de commissie beslist om hoorzittingen te organiseren met vertegenwoordigers van de islamitische en joodse gemeenschap.

3. Hoorzitting met de heer Kornfeld, ondervoorzitter van het Centraal Israëlitisch Consistorie van België, de heer Guigui, groot-rabbin van de synagoge van Brussel, de heer Markiewicz en de heer Nathan Weinstock

3.1. Standpunt van de joodse gemeenschap

De heer Guigui, groot-rabbin, verklaart dat zijn streven naar een betere wetgeving op de begraafplaatsen gedeeld wordt door de hele joodse gemeenschap, en niet alleen de gelovige joden. Het probleem van de begraafplaatsen overstijgt de kloof tussen de verschillende joodse gemeenschappen, aangezien de eerbied voor de begraafplaats een algemeen geldende verplichting is.

De wet van 1971 biedt geen oplossing voor dit probleem.

De joden betreuren dat als zij Belgische burgers, die in België werken en een zekere rijkdom creëren, na hun dood «Wandelende Joden» worden en zich in

tion, cela ferait 100 ans, ce qui correspond à quatre générations. Qui va encore se soucier après tant de temps de la sépulture d'un parent qu'il n'a sans doute jamais connu?

Un membre signale que certaines communes organisent une concession d'une durée de dix ans. Cela signifie-t-il que les proches parents ne peuvent prolonger la concession sans payer un supplément? Ils n'ont pourtant pas encore oublié leurs défunts après un tel délai. Plus on réduit le délai, plus souvent il faudra renouveler la concession et payer des suppléments de redevance. Ne pourrait-on pas instaurer un délai minimal?

C'est pour cette raison qu'il reste partisan d'une période limitée.

Un autre membre estime que les critiques à l'encontre des redevances élevées réclamées pour les concessions sont exagérées: il ne faut pas oublier que la gestion des cimetières est très onéreuse pour les communes. Celles-ci doivent non seulement entretenir les cimetières existants mais aussi aménager de nouveaux emplacements. Pour lui, on pourrait tout à fait supprimer les concessions.

Un nouveau cimetière a été ouvert dans sa commune il y a de cela trente ans. Les sépultures des concessions à perpétuité ont été transférées dans le nouveau cimetière. Ces tombes sont les plus délabrées du nouveau cimetière.

Dans le cadre de ses travaux, la commission a décidé d'organiser des auditions de représentants des communautés islamique et juive.

3. Audition de M. Kornfeld, vice-président du Consistoire central israélite de Belgique, de M. Guigui, grand rabbin de la synagogue de Bruxelles, de M. Markiewicz et de Me Nathan Weinstock

3.1. Point de vue de la communauté juive

M. Guigui, grand rabbin, déclare que sa démarche pour une meilleure législation sur les sépultures est une démarche qui est portée par toute la communauté juive, et pas seulement par les juifs religieux. La problématique des sépultures dépasse en effet les clivages communautaires entre juifs car elle touche au respect de la sépulture, qui est un devoir qui ne souffre aucune exception.

La loi de 1971 n'apporte pas de solution à ce problème.

Les juifs déplorent qu'en tant que membres d'une communauté de citoyens belges qui travaillent en Belgique et lui apportent une certaine richesse, ils

het buitenland moeten laten begraven omdat de Belgische Staat geen plaats voor hen heeft.

Deze postume uittocht is het gevolg van het joodse principe dat armen en rijken op dezelfde manier worden begraven.

De heer Weinstock bevestigt dat de groot-rabbin het standpunt van de hele joodse gemeenschap vertolkt, dat gebaseerd is op twee elementen:

— een religieus gebod dat alle meningen of stromingen overstijgt;

— een emotioneel-historische reden die maakt dat alle joodse overledenen van de holocaust absoluut over een laatste rustplaats willen beschikken. Hun ouders zijn immers in de genocide verdwenen zonder een spoor achter te laten bij gebrek aan een begraafplaats.

Hij verwijst naar de verklaringen van professor Delpérée die er in het Centrum voor de gelijkheid van kansen voor pleitte in artikel 4 een bepaling op te nemen die de eerbiediging van religieuze principes moet waarborgen.

De Staat moet er, zoals eertijds het keizerlijke decreet, opnieuw voor zorgen dat de religieuze overtuigingen over de eeuwigheid worden eerbiedigd. Dat moet een verplichting zijn en geen mogelijkheid, zoals nu het geval is. Hiervoor moet van rechtswege een verlenging van de concessie worden verleend voor een nieuwe termijn van dezelfde duur als de vorige.

Dit verzoek druist niet in tegen de bedoeling van de toenmalige minister die de eeuwigdurende concessies afschafte omdat te veel concessies verwaarloosd werden. De joodse gemeenschap is bereid om haar begraafplaatsen naar behoren te onderhouden.

De heer Kornfeld, ondervoorzitter van het Centraal Israëlitisch consistorie, herinnert er de commissie aan dat de grootste joodse gemeenschappen gevestigd zijn te Antwerpen en te Brussel.

In Antwerpen werden de joden tot in 1899 begraven op Het Kiel.

Op dat ogenblik werd lokaal besloten dat eeuwigdurende concessies zouden verdwijnen wat tot gevolg had dat de joden uitkeken naar een andere oplossing. Deze bestond erin een grond te kopen in Putte (Nederland), waar de wetgeving geen beperking oplegde. Vanaf 1908 werden aldaar joden begraven.

Het is nogal bevreemdend te moeten vaststellen dat Belgische staatsburgers aldus moesten emigreren om te worden begraven.

Toen de wetgeving wijzigde in 1971 werden door de joodse gemeenschap geen stappen ondernomen

doivent, une fois morts, devenir des juifs errants et se faire enterrer à l'étranger parce que l'État belge ne leur offre pas de solution.

Cet exode posthume découle du principe religieux juif que riches et pauvres doivent être enterrés de la même façon.

Me Weinstock confirme que les dires du grand rabbin traduisent l'opinion de toute la communauté juive, qui trouve son origine dans deux éléments:

— d'une part, un impératif religieux dépassant toutes les opinions ou clivages;

— d'autre part, un motif émotionnel et historique qui fait que tous les juifs survivants de l'holocauste veulent absolument disposer d'une dernière demeure. Ceci est compréhensible puisque leurs parents ont été anéantis par le génocide, sans laisser une trace tangible de leur existence à défaut d'une quelconque sépulture.

Il renvoie à la consultation livrée par le professeur Delpérée au Centre pour l'égalité des chances et qui prône l'insertion dans l'article 4 d'une disposition permettant de veiller au respect des principes religieux.

Il s'agirait de faire garantir par l'État, à l'instar de la protection contenue jadis dans le décret impérial, le caractère obligatoire et non pas seulement facultatif du respect du principe religieux de la perpétuité. Ceci devrait pouvoir se réaliser grâce à l'octroi d'office d'une prolongation de concession pour une durée égale à la précédente.

Pareille demande ne va pas à l'encontre des soucis du ministre de l'époque, qui, en anéantissant la perpétuité, voulait mettre un terme à des concessions laissées à l'abandon. La communauté juive, quant à elle, est en effet disposée à entretenir convenablement ses sépultures.

M. Kornfeld, vice-président du Consistoire central israélite de Belgique, rappelle à la commission que les principales communautés juives sont établies à Anvers et Bruxelles.

Les juifs de la communauté anversoise ont été inhumés au « Kiel » jusqu'en 1899.

Les autorités locales ont alors décidé de mettre fin aux concessions à perpétuité, si bien que les juifs se mirent à la recherche d'une autre solution. Elle consista à acheter un terrain à Putte (Pays-Bas) où la législation n'imposait aucune limitation. C'est là que les juifs furent enterrés à partir de 1908.

Il est assez étonnant de devoir constater que des citoyens belges ont donc été contraints d'émigrer pour se faire enterrer.

Lorsque la législation fut modifiée en 1971, la communauté juive n'entreprit aucune démarche

omdat deze zich beveiligd waande door de vele bestaande overeenkomsten die ze met de gemeenten had afgesloten, en waarbij hun de eeuwigdurendheid van de concessies was gegarandeerd. Voor de nieuwe graven bleek dat achteraf echter niet meer zo te zijn.

Dit is reden waarom de joodse gemeenschap nu een wetswijziging wil die haar recht op een degelijke begraafplaats veilig stelt.

De heer Markiewicz, lid van het Centraal Israëlitisch Consistorie en bestuurder van de Israëlitische gemeenschap in Brussel, herhaalt dat voor joden de eeuwigdurende aard van de begraafplaats van fundamenteel belang is.

Zij zijn eigenlijk allemaal overlevenden van de holocaust en willen niet een tweede keer verdwijnen wanneer hun graf vernietigd wordt.

3.2. Gedachtewisseling

Een lid bevestigt dat de wet van 1971 wel degelijk de toestand grondig heeft gewijzigd. Doch heeft de joodse gemeenschap het gevoel dat hun situatie door dit nieuwe wetsontwerp merkkelijk is verslechterd?

De heer Weinstock geeft toe dat het ontwerp de situatie van de joodse begraafplaatsen niet echt heeft verslechtert. Maar wat wel blijft is de dubbelzinnigheid over de aard van de verlenging van de concessies.

Is ze van rechtswege verworven of is het slechts een mogelijkheid?

De joodse gemeenschap heeft eigenlijk haar kans gemist in 1971 om haar stem te laten gelden omdat ze te weinig opmerkzaam was voor de gevolgen die de wet zou ressorteren. Daarom neemt ze deze gelegenheid te baat om de zaken nu recht te zetten.

Een ander lid stelt vast dat in het huidig regime een vergunning telkens verlengbaar is. Dat betekent in feite dat het om een uitdovingstermijn gaat. Wil de joodse gemeenschap dan de eeuwigdurende concessie terug invoeren?

De heer Weinstock zegt dat men zelfs niet vraagt zover te gaan, als men er maar zeker van is dat een vereniging van rechtswege de verlenging kan bekomen.

Het vorige lid meent dat dit recht in de tekst vervat zit.

De heer Weinstock heeft daar zijn bedenkingen bij: waarom alle twijfels niet wegnemen door het te specificeren in de tekst?

De heer Guigui bevestigt dat de joodse gemeenschap niet weigert zich aan te passen aan het nieuwe systeem als zij tenminste zeker is van het voortbestaan van de begraafplaatsen.

parce qu'elle se croyait protégée par les nombreux accords conclus avec les communes lui garantissant des concessions à perpétuité. Cependant, il s'avéra ensuite que tel n'était plus le cas pour les nouvelles sépultures.

Voilà pourquoi la communauté juive veut aujourd'hui une modification de la loi qui garantisse son droit à une sépulture décente.

M. Markiewicz, membre du Consistoire israélite central et administrateur de la communauté israélite de Bruxelles, répète que, pour les juifs, la perpétuité de la sépulture est un élément fondamental.

Ils sont en effet tous des rescapés de l'holocauste et ne veulent pas disparaître une nouvelle fois en voyant leur tombe détruite.

3.2. Échange d'idées

Un membre confirme que la loi de 1971 a bien modifié fondamentalement la situation. Cependant, la communauté juive a-t-elle le sentiment que le nouveau projet de loi empire sa situation?

M. Weinstock concède que le projet n'aggrave pas la situation des cimetières juifs. Mais ce qui subsiste bel et bien, c'est l'ambiguïté sur la nature de la prolongation des concessions.

Est-elle acquise de droit ou ne s'agit-il que d'une possibilité?

En fait, en 1971, la communauté juive a laissé passer l'occasion de faire entendre sa voix parce qu'elle n'a pas accordé suffisamment d'attention aux conséquences qu'allait avoir la loi. C'est pourquoi elle saisit cette opportunité pour remettre aujourd'hui les choses au point.

Un autre membre constate que, dans le régime actuel, une concession peut chaque fois être prolongée. Il s'agit donc en fait d'un délai d'extinction. La communauté juive veut-elle dès lors rétablir la concession à perpétuité?

M. Weinstock répond que l'on ne demande même pas d'aller aussi loin, pour autant que l'on ait la certitude qu'une association puisse obtenir d'office une prolongation.

Le préopinant juge que ce droit est inclus dans le texte.

M. Weinstock a des inquiétudes à cet égard. Pourquoi ne pas lever tout doute en précisant cela dans le texte?

M. Guigui confirme que la communauté juive ne refuserait pas de s'insérer dans le nouveau système, si du moins elle avait la certitude que la pérennité des sépultures puisse être assurée.

Dat is vooral een probleem voor de concessies die al sinds 1971 bestaan, omdat die niet automatisch worden verlengd.

In 1971 kende men inderdaad niet de problemen waarmee we nu worden geconfronteerd: de eerste concessies die na de inwerkingtreding van deze wet zijn verleend, lopen binnenkort immers af.

Een bijkomend probleem is de hoge kostprijs van een eventuele verlenging van de concessies in bepaalde gemeenten.

Dat brengt mee dat kleinere joodse gemeenschappen, zoals die van Charleroi, niet in staat zijn alle verlengingen voor een grote begraafplaats te betalen.

Hij stelt dan ook voor dat de concessies, verleend na 1971, kosteloos zouden worden verlengd.

Een lid vraagt waarom de joodse gemeenschap geen fonds opricht met bijdragen van alle in België verblijvende leden, zodat de kosten beter verdeeld worden.

De heer Guigui heeft in principe geen bezwaar tegen het idee dat de joodse gemeenschap een bijdrage zou vragen aan haar leden om de graven te onderhouden. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat velen onder hen reeds enorme sommen hebben geïnvesteerd in het onderhoud van hun begraafplaatsen.

Zo heeft de joodse gemeenschap rond Brussel dure gronden aangekocht om ze vervolgens aan de gemeente af te staan, in ruil voor de belofte dat zij haar doden volgens haar eigen gewoonten mocht begraven en dat concessies eeuwigdurend zouden zijn (bijlagen 1, 2 en 3).

De heer Weinstock vindt het onbillijk dat gronden die met joods geld zijn gekocht nu wellicht een andere bestemming krijgen als indirect gevolg van de wet van 1971.

De heer Kornfeld vond de vraag betreffende het uitdovend karakter van de concessies pertinent.

De joodse gemeenschap verzet zich daar tegen vermits het ingeroepen argument, namelijk het verval van de graven, voor haar zeker niet opgaat. Het is immers zeker dat ze haar graven onderhoudt. In België zou de joodse gemeenschap dit kunnen organiseren via een VZW die namens haar optreedt.

Men dient vast te stellen dat in heel de wereld de joodse begraafplaatsen aldus onderhouden blijven, zelfs in landen waar er geen of geen noemenswaardige joodse gemeenschap meer is, zoals in Polen, waar er nochtans nog tientallen begraafplaatsen blijven bestaan.

In België zou men deze wel kunnen doen verdwijnen, wat betreurenswaardig is in een land waar de vrijheid van godsdienst hoog in het vaandel staat.

Le problème se pose surtout pour celles existant depuis 1971, puisqu'elles ne sont plus renouvelables automatiquement.

Il est vrai qu'en 1971, les problèmes qu'on soulève aujourd'hui ne s'étaient pas encore fait sentir. Ce n'est que maintenant qu'on commence à entrevoir les difficultés puisque la fin des premières concessions postérieures à la loi commence à s'annoncer.

Il y a en outre le problème qu'un renouvellement, même s'il est accordé, doit être chèrement payé dans certaines communes.

Certaines petites communautés juives, comme celle de Charleroi, n'ont pas les moyens de payer tous les renouvellements d'un grand cimetière.

Il prône dès lors qu'on prévoie pour les sépultures d'après 1971 une prolongation sans paiement.

Une membre demande pourquoi la communauté juive ne crée pas un fonds alimenté par des cotisations de tous les membres résidant en Belgique, afin de mieux répartir la charge.

M. Guigui déclare qu'il ne s'oppose pas au principe que la communauté juive se cotise pour entretenir les tombes. Mais il ne faut pas perdre de vue qu'en imposant de nouvelles rétributions à cette même communauté, l'on alourdit le fardeau de ceux qui ont déjà contribué au bon fonctionnement de leurs cimetières en investissant des sommes énormes.

Ainsi, la communauté juive de Bruxelles et environs a-t-elle payé au prix fort des terrains pour les céder ensuite à la commune, contre la promesse de pouvoir y enterrer ses morts selon son rite et surtout en se faisant promettre la perpétuité des sépultures (annexes 1, 2 et 3).

M. Weinstock trouve inique le fait que ces terrains aient été achetés par des deniers juifs et que le législateur risque de les faire désaffecter indirectement par suite de la loi de 1971.

M. Kornfeld a trouvé pertinente la question sur le caractère extensif des concessions.

La communauté juive s'y oppose étant donné que le motif invoqué, à savoir l'état d'abandon des tombes, est certainement injustifié en ce qui la concerne. Il ne fait aucun doute que ses tombes seront entretenues. En Belgique, elle pourrait organiser cet entretien par le biais d'une ASBL agissant en son nom.

On doit bien constater que, partout dans le monde, les cimetières juifs sont entretenus, et ce, même dans les pays où il n'y a plus ou pour ainsi dire plus de communauté juive, comme par exemple en Pologne, où il subsiste pourtant des dizaines de cimetières juifs.

Or, en Belgique, on pourrait fort bien les faire disparaître, ce qui est regrettable dans un pays où l'on est très attaché à la liberté de religion.

Doordat bij de joden de eeuwigdurendheid een religieus voorschrift is, kan men stellen dat dit moet gewaarborgd worden als onderdeel van de vrijheid van godsdienst.

Een lid vraagt om hoeveel specifieke joodse begraafplaatsen het gaat. Ze is van mening dat een afdwingbare verlenging voor haar moet kunnen als blijkt dat het terrein destijds werd aangekocht door de joodse gemeenschap.

Wat de kostprijs van een verlenging van concessie betreft vindt ze de prijs niet zo overdreven, als men bedenkt dat de retributie daarvoor in een stad als Gent 11 000 frank bedraagt voor 30 jaar.

De heer Guigui is van mening dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen concessie en onderhoud.

De joodse gemeenschap heeft immers een verbintenis aangegaan ten opzichte van de gemeenten waarmee zij een akkoord heeft gesloten om haar begraafplaatsen te onderhouden.

Hij heeft het hier vanzelfsprekend niet over het geval van de doorsnee-jood ergens in België: wanneer hij zich laat begraven op een kerkhof is de joodse burger verplicht de wet na te leven die voor alle Belgen geldt. Het gaat hier veeleer om de bescherming van de plaatsen met een apart joods perceel.

In Brussel zijn er aldus drie kerkhoven met aparte in concessie gegeven percelen, namelijk Kraainem, Dilbeek en Wezembeek-Oppem (zie bijlagen).

In Wallonië zijn er ook in Luik, Charleroi en Aarlen en in Vlaanderen in Oostende en Antwerpen (het laatste wordt niet meer gebruikt).

Een lid merkt op dat het misschien een oplossing zou zijn een afwijking te vragen op grond van het huidige artikel 16, dat het mogelijk maakt particuliere begraafplaatsen in te richten. Het artikel voorziet uitdrukkelijk in een verzoek dat berust op godsdienstige overwegingen. Hebben de joden in het verleden reeds de toepassing van dit artikel gevraagd?

De heer Guigui legt uit dat de joodse gemeenschap in de bovenvermelde context van totale onwetendheid tot op heden niets heeft ondernomen om zich tegen de nieuwe wet te verzetten.

Zij heeft daarentegen steeds gehandeld in de overtuiging dat de goede trouw van de besturen waarmee zij overeenkomsten heeft gesloten, niet in twijfel mocht worden getrokken.

Nog een lid komt terug op het financieel probleem. Is de joodse gemeenschap er zich wel terdege van bewust dat aan een concessie een retributie dient te beantwoorden die in evenredigheid staat tot de door de gemeente te maken kosten, en geenszins een verdoken belasting mag zijn? Heeft men op dat punt ook

La perpétuité étant une prescription de la religion juive, on peut dire qu'elle doit être garantie comme faisant partie intégrante de la liberté de religion.

Une membre demande combien de cimetières spécifiquement juifs sont concernés. Elle estime qu'une prolongation obligatoire doit être possible pour la communauté juive s'il s'avère que celle-ci a, en son temps, fait l'acquisition du terrain.

En ce qui concerne le coût d'une prolongation de concession, elle estime que le prix à payer n'est pas exagéré, si l'on considère que la rétribution demandée s'élève, dans une ville comme Gand, à 11 000 francs pour 30 ans.

M. Guigui estime qu'il faut établir une distinction entre concession et entretien.

La communauté juive s'engage en effet vis-à-vis des communes avec lesquelles elle a conclu un accord à entretenir ses sépultures.

Il est bien entendu qu'il ne parle pas ici du cas de tous les juifs partout en Belgique: lorsqu'il se fait enterrer dans un cimetière quelconque, le citoyen juif doit suivre la loi qui vaut pour tout Belge. Il s'agit plutôt ici de protéger les endroits avec un carré juif distinct.

À Bruxelles, il y a ainsi trois cimetières où il y a des carrés concédés, à savoir à Kraainem, Dilbeek et Wezembeek-Oppem (voir les annexes).

Il y en a aussi à Liège, à Charleroi et à Arlon du côté wallon et à Ostende et Anvers (ce dernier n'étant plus usité).

Une membre indique qu'une solution serait peut-être de solliciter une dérogation sur la base de l'actuel article 16, qui permet d'installer un cimetière privé. L'article prévoit expressément une demande fondée sur des motifs religieux. Les juifs ont-ils déjà demandé par le passé l'application de cet article?

M. Guigui explique que c'est dans le contexte précité d'ignorance totale que la communauté juive n'a rien entrepris jusqu'à présent pour s'élever contre la nouvelle loi.

Elle a par contre agi dans la conviction que la bonne foi des administrations avec lesquelles elle a conclu des contrats ne pouvait être mise en doute.

Un autre membre revient sur l'aspect financier du problème. La communauté juive se rend-elle bien compte qu'une concession doit aller de pair avec une redevance dont le montant est proportionnel aux frais exposés par la commune et qu'elle ne peut absolument pas être un impôt déguisé? N'a-t-on jamais

nooit gerechtelijke stappen ondernomen om de bedragen te betwisten?

De heer Guigui herbevestigt dat de joodse gemeenschap er geen rechtszaak wil van maken. Zij is bereid de prijs te betalen voor zover zij zeker kan zijn van het resultaat.

De heer Markiewicz legt er de nadruk op dat voor de joden iedereen gelijk is voor de dood. Dat is een essentieel beginsel. Of men nu rijk of arm is, eenieder heeft recht op dezelfde begraafplaats. Het gaat hier om een gemeenschapstaak en het financieel aspect speelt in deze aangelegenheid slechts een zeer secundaire rol.

De heer Guigui wenst te anticiperen op het argument volgens hetwelk er te weinig vrije ruimte zou zijn. Het gaat om een fictief argument. Om hiervan overtuigd te zijn is het voldoende te verwijzen naar wat in Nederland gebeurt: in dat land met een nog grotere bevolkingsdichtheid dan België is de eeuwigdurende concessie blijkbaar wel mogelijk.

Een lid merkt op dat de gemeenten verplicht zijn de vroegere eeuwigdurende concessies te verlengen. Pas sedert 1971 geschiedt dit tegen betaling.

De minister wenst te benadrukken dat de eeuwigdurende concessies in 1971 werden afgeschaft, omdat men had vastgesteld dat ze als een voortdurende bron van inkomsten werden aangewend door de gemeenten, veeleer dan dat ze beantwoorden aan een verwachting van de bevolking.

Qua verlenging werden volgende mogelijkheden ingevoerd:

— ofwel een verlenging op aanvraag doch zonder betaling voor de eeuwigdurende concessies vóór 1971;

— ofwel een verlenging met betaling voor concessies na 1971, voor zover een belanghebbende het vraagt, met dien verstande dat het begrip «belanghebbende» verder reikt dan de loutere familie. Zo kan bijvoorbeeld een oudheidkundige kring belanghebbende zijn voor een monumentaal grafmonument.

Een lid komt nogmaals terug op het verplicht betalen van de verlenging, waarvan het bedrag in vele gevallen buitenmatig hoog is. Hij ziet niet in waarom dit veel moet kosten. In zijn voorgestelde tekst voor de verplichte dokterscontrole vóór crematie, mag de dokter niet worden aangerekend door de gemeente. Men ziet niet in waarom, naar het voorbeeld van zulke bepaling, de verlenging van de concessie ook niet gratis kan.

De minister repliceert hierop dat hij zich in deze kwestie niet kan inmengen, vermits de gemeente auto-

entrepris sur ce point des démarches judiciaires pour contester les montants?

M. Guigui réaffirme que la communauté juive essaie d'agir sans procédure. Elle est prête à payer ce qu'il faut, pour autant qu'elle soit assurée du résultat.

M. Markiewicz insiste sur le fait que, pour les juifs, il y a un principe essentiel selon lequel tout le monde est égal devant la mort. Qu'ils soient riches ou non, ils ont droit à la même sépulture; il s'agit là d'une tâche communautaire et l'aspect financier ne joue qu'un rôle très subsidiaire dans cette question.

M. Guigui désire anticiper sur l'argument de défaut d'espaces libres. Il s'agit d'un argument fictif. Il suffit, pour s'en convaincre, de se référer à ce qui se passe en Hollande: dans ce pays, où la densité de population est encore plus élevée qu'en Belgique, la perpétuité est apparemment admise.

Une membre fait observer que le renouvellement perpétuel est imposé aux communes pour les anciennes concessions. Le paiement n'est exigible que depuis 1971.

Le ministre souhaite souligner qu'il a été mis fin aux concessions à perpétuité en 1971, parce que l'on avait constaté qu'au lieu de répondre à une attente de la population, ces concessions étaient utilisées par les communes comme source de revenus permanente.

En matière de renouvellement, on a instauré les possibilités suivantes:

— soit un renouvellement accordé gratuitement sur demande pour les concessions à perpétuité antérieures à 1971;

— soit un renouvellement payant pour les concessions postérieures à 1971, pour autant qu'un intéressé en fasse la demande, étant entendu que la notion «d'intéressé» s'étend au-delà du cercle familial. Un cercle archéologique peut ainsi agir en qualité d'intéressé pour un monument funéraire remarquable.

Un membre revient une fois encore sur le paiement obligatoire du renouvellement dont le montant est dans de nombreux cas excessivement élevé. On ne voit pas pourquoi cette somme doit être élevée. Dans le texte qu'il propose concernant le contrôle médical obligatoire avant la crémation, la commune ne peut répercuter les honoraires du médecin. Il ne voit pas pourquoi on ne pourrait pas s'inspirer de cette disposition pour accorder également la gratuité du renouvellement des concessions.

Le ministre réplique qu'il ne peut interférer dans cette question, dès lors que la fixation du montant des

noom het bedrag der retributies bepaalt. Het zou interessant zijn om daarover een studie te maken, gemeente per gemeente.

Een lid legt uit dat er een beperking mogelijk is. Het Waalse Gewest heeft immers een circulaire uitgevaardigd die een maximumbedrag invoert. Zijn eigen gemeente heeft een regeling ingevoerd met slechts twee tarieven. Er wordt slechts een onderscheid gemaakt tussen personen die in de gemeente wonen en personen die er niet wonen.

De heer Markiewicz komt terug op het probleem van de Brusselse joden aan wie men tot op heden verschillende mogelijkheden bood wanneer een familie van een overledene vroeg om stappen te ondernemen voor de begrafenis.

Wanneer dat gebeurt, is dat met de bedoeling een eeuwigdurende concessie te verkrijgen. Een jood die zich laat begraven, gaat daarvan uit.

Gelet op de grote ontredde van die mensen kan men hun onmogelijk een oplossing voorstellen die niet beantwoordt aan hun verwachtingen.

Men moet begrip hebben voor het aandringen van de joodse gemeenschap op het verkrijgen van een gewaarborgde regeling waarin de verlenging van rechtswege geschiedt, gelet op de lange traditie op dit vlak.

De heer Kornfeld vermeldt dat er bij zijn weten nog een begraafplaats is te Leuven, die niet meer gebruikt wordt, maar die een privé-begraafplaats is.

Het ware wellicht nuttig deze mogelijkheid van privé-begraafplaatsen, voorzien in artikel 16, verder te onderzoeken.

Hetzelfde lid denkt dat dit mogelijk moet zijn, vermits artikel 16 het uitdrukkelijk toelaat, zij het mits toestemming van de minister.

De minister wenst te vermelden, dat hoewel het bestaande artikel 16 particuliere begraafplaatsen toelaat, het in dat geval slechts kan gaan om begraafplaatsen die vóór 1971 geopend werden en die uitsluitend bestemd zijn voor een kloostercongregatie en niet voor een hele religieuze gemeenschap.

4. Hoorzitting van de heer Bouhna, lid van de Executieve van de moslims van België

4.1. Standpunt van de Executieve van moslims van België

De heer Bouhna, lid van de Executieve van moslims van België, belicht het standpunt en de verwachtingen van de Belgische moslims in verband met de wet van 1971 en het ontwerp tot wijziging van deze wet. Op dit ogenblik geldt voor de moslimgemeenschap de

redevances relève de l'autonomie communale. Il serait intéressant d'y consacrer une étude, commune par commune.

Une membre explique qu'une limitation est possible. En effet, la Région wallonne a édité une circulaire dans laquelle elle impose un montant maximal. Sa propre commune a adopté un règlement où il y a une seule différenciation dans les tarifs, c'est-à-dire entre les domiciliés et les non-domiciliés.

M. Markiewicz revient sur le problème des juifs bruxellois à qui l'on offrait jusqu'à présent diverses possibilités, lorsqu'une famille d'un défunt demandait de procéder aux démarches pour l'enterrement.

Lorsqu'une telle démarche est entreprise, c'est bien dans l'esprit de l'obtention d'une perpétuité. C'est là le postulat d'un juif qui se fait enterrer.

Or, vu le grand désarroi de ces personnes, on ne peut tout de même pas leur proposer une solution qui ne correspond pas à leurs attentes.

L'on doit comprendre l'insistance de la communauté juive pour l'obtention d'un régime sécurisé, où la prolongation se fait de plein droit, vu la longue tradition dans ce sens.

M. Kornfeld signale qu'à sa connaissance, il existe encore un cimetière désaffecté à Louvain qui est un cimetière privé.

Peut-être serait-il utile d'examiner plus avant la possibilité prévue à l'article 16 d'utiliser un cimetière privé.

Le même membre pense la chose possible, puisque l'article 16 l'autorise expressément, fût-ce avec l'accord du ministre.

Le ministre tient à souligner que, si un article 16 existe, autorisant les cimetières privés, il ne peut s'agir là que de cimetières ouverts avant 1971 et uniquement destinés à une congrégation religieuse mais non à toute une communauté religieuse.

4. Audition de M. Bouhna, membre de l'Exécutif des musulmans de Belgique

4.1. Point de vue de l'Exécutif des musulmans de Belgique

M. Bouhna, membre de l'Exécutif des musulmans de Belgique, expose le point de vue et les inquiétudes des musulmans de Belgique à l'égard de la loi de 1971 et le projet tendant à la modifier. Pour l'instant, la règle pour la communauté musulmane est l'expatria-

regel dat de overledene naar het buitenland overgebracht wordt, want voor een moslim is dit de enige wijze om zich volgens zijn eigen ritus te laten begraven.

Om deze problematiek te regelen hebben de meeste Belgische moslims, en vooral de Marokkanen, een speciale verzekering afgesloten.

Als hij de alternatieve oplossing bekijkt, namelijk in België begraven worden, in een burgerlijke begraafplaats waar de kostprijs makkelijk tot 42 000 frank oploopt (bijvoorbeeld te Farciennes), dan heeft deze moslim vlug zijn rekensommetje gemaakt: uit economische overwegingen kiest hij voor repatriëring, temeer daar hij zich in Marokko geen zorgen meer hoeft te maken over de vernieuwing van de concessie.

Bij de moslims geldt als principe dat de moslimgemeenschap een concessie voor het graf (El Wakh) geeft, hetgeen echter niet uitsluit dat het lichaam in geval van noodzaak naar een gemeenschappelijk graf overgebracht wordt.

In de nota van de minister wordt gewag gemaakt van afgezonderde perken die als begraafplaats voor de moslims zouden kunnen dienen en dit zou heel wat problemen kunnen oplossen. Het enige bezwaar is dat eeuwigdurende concessies er niet mogelijk zijn.

Vermogende moslims hebben getracht dit probleem te verhelpen en hebben voorgesteld met hun eigen geld terreinen te kopen die aan het kerkhof grenzen, om er een perk voor moslims van te maken. Ze zijn echter op een weigering gestuit. Het is echter noodzakelijk de vernieuwing van de concessie als een recht te beschouwen om de moslimgemeenschap gerust te stellen.

4.2. Gedachtewisseling

De minister merkt op dat de nota over de begraafplaatsen, die in feite een ontwerp van omzendbrief is, voor alle godsdiensten geldt en dus zowel voor moslims als voor joden voordelig kan zijn.

Indien dat het geval is, is er volgens de heer Guigui geen enkele oplossing mogelijk en zal zijn gemeenschap moeten weigeren zich aan te sluiten bij deze onrechtvaardige wet.

De heer Weinstock vermeldt dat de joodse gemeenschap zich diep bedrogen voelt doordat de overeenkomsten die na de oorlog 1940-1945 in de vereiste vorm gesloten werden met de gemeentebesturen, door de federale overheid niet meer gerespecteerd worden.

Hij overhandigt de drie overeenkomsten die de betrekkingen regelen tussen de joodse gemeenschap en de gemeenten Kraainem, Dilbeek en Wezembeek-Oppem: daaruit blijkt duidelijk dat de joodse ge-

tion du defunt, puisque c'est la seule façon pour un musulman de se faire enterrer selon son rite.

Afin de régler cette problématique, la plupart des musulmans belges, les marocains spécialement, ont conclu une assurance spéciale.

S'il considère l'alternative, c'est-à-dire l'enterrement en Belgique, dans un environnement civil, dont le coût s'élève facilement à 42 000 francs pour 30 ans (par exemple à Farciennes), le musulman en question a vite fait le calcul: un choix économique impose le rapatriement, d'autant plus qu'au Maroc, il n'y a plus de soucis à se faire quant au renouvellement de la concession.

Chez les musulmans, le principe est que la communauté musulmane donne une concession pour la sépulture (El Wakh), qui n'exclut toutefois pas l'exhumation vers une fosse commune en cas de nécessité.

Dans la note du ministre, l'on prévoit des carrés isolés qui pourraient servir à un cimetière musulman, ce qui pourrait résoudre pas mal de problèmes. La seule objection est que la perpétuité n'y est pas acquise.

Des musulmans fortunés ont essayé de parer à ce problème en proposant d'acheter avec leurs propres deniers des terrains adjacents au cimetière, pour en faire un carré musulman, mais ont essuyé un refus. Or, il faut que le renouvellement soit un droit acquis pour apaiser la communauté musulmane.

4.2. Échange de vues

Le ministre signale que la note sur les sépultures, qui est en fait un projet de circulaire, vaut pour toutes les religions et pourrait donc profiter aussi bien aux musulmans qu'aux juifs.

M. Guigui dit que, si tel est le cas, aucune solution n'est possible et que sa communauté devra refuser dès lors de s'insérer dans le cadre de pareille loi inique.

M. Weinstock rappelle que la communauté juive se sent profondément leurrée par le fait que les conventions conclues en bonne et due forme avec des administrations communales, au lendemain de la guerre 1940-1945, ne sont plus respectées par le pouvoir fédéral.

Il dépose les trois conventions qui règlent les relations entre la communauté juive et les communes de Kraainem, Dilbeek et Wezembeek-Oppem, et qui démontrent clairement que la communauté juive a

meenschap eigen fondsen geïnvesteerd heeft in de aankoop van terreinen die ze vervolgens om niet aan deze gemeenten afgestaan heeft, op voorwaarde dat haar de zekerheid wordt geboden dat de joden hier kunnen begraven worden met de waarborg van eeuwigdurende concessies (zie bijlagen).

De heer Bouhna wenst te wijzen op het specifieke probleem van de Belgische moslims die veel talrijker zijn dan de joden (ongeveer 350 000).

Sinds kort heeft de minister van Justitie de Executieve van de moslims van België als gesprekspartner erkend in het kader van de discussie over de begraafplaatsen. Voorheen was de Executieve reeds erkend voor de benoeming van islamleraars en van aalmoezeniers voor de gevangenen en de ziekenhuizen.

Hierdoor kon de Executieve een officiële dialoog met de regering aangaan. De dialoog over de begraafplaatsen verloopt echter moeizaam. Zo heeft de Executieve duidelijk te kennen gegeven akkoord te gaan met een apart perk voor de moslimgraven, zonder dat zelfs gediscussieerd wordt over andere regels, zoals de oriëntering van de graven, enz. Hij heeft de minister eveneens voorgesteld dat de moslimgemeenschap op eigen kosten deelneemt aan het onderhoud van deze perken maar de minister is hier niet op ingegaan.

De moslims vragen dan ook uitdrukkelijk te mogen deelnemen aan de besprekingen over de vestiging van de gevraagde perken.

De invoering van deze perken is voor de moslimgemeenschap een prioriteit. Veel moslims, die vaak hier geboren zijn en zelfs de Belgische nationaliteit bezitten, wensen niets liever dan hier begraven te worden. Maar aangezien er geen moslimperken bestaan, zijn er vele mensen die zich in België laten begraven, maar van wie de familie al vlug wat wroeging heeft omdat ze geen begraafplaats heeft kunnen geven die overeenstemt met de religieuze voorschriften. Er spelen zich dan telkens pijnlijke tonelen af wanneer het lijk opgegraven moet worden om een tweede maal begraven te worden in Marokko of Turkije.

Zoals de joodse gemeenschap heeft de moslimgemeenschap onder haar leden ook schenkers die bereid zijn de nodige terreinen te kopen voor deze perken om de gemeente uitgaven te besparen. Maar tot op heden is op dit aanbod geen antwoord gekomen.

Op enkele uitzonderingen na, zoals in Robermont bij Luik, nemen de gemeenten overigens geen initiatief op dat vlak. En wanneer ze het doen, zoals te Robermont, wordt het perk vaak ingericht op een weinig geschikt terrein, boven op een grondwaterlaag die de begrafenisondernemers heel wat hoofdbreken bezorgt.

Er is dus dringend behoefte aan dialoog.

investi ses propres deniers pour acheter les terrains qu'elle a cédés ensuite à ces communes à titre gratuit quitte à disposer de la certitude de pouvoir y enterrer les juifs avec une garantie de perpétuité (vois les annexes).

M. Bouhna tient à souligner le problème spécifique des musulmans de Belgique qui sont beaucoup plus nombreux (plus ou moins 350 000) que les juifs.

Depuis peu, le ministre de la Justice a reconnu l'Exécutif des musulmans de Belgique comme interlocuteur pour les discussions autour des cimetières après l'avoir déjà reconnu pour la désignation des professeurs de l'islam et des aumôniers pour les prisons et les hôpitaux.

Cela a permis à l'Exécutif d'entamer le dialogue officiel avec le Gouvernement. Le dialogue concernant les cimetières se déroule toutefois péniblement. Ainsi, l'Exécutif a-t-il clairement indiqué qu'un carré distinct pour les sépultures musulmanes lui conviendrait, et ceci sans même ouvrir la discussion sur d'autres modalités, comme l'orientation des tombes, etc. Il a également proposé au ministre que la communauté musulmane participe à l'entretien de ces carrés à ses propres frais, mais le ministre n'a pas répondu favorablement.

Les musulmans demandent dès lors formellement de pouvoir participer aux discussions sur les implantations des carrés demandés.

L'introduction de ces carrés est pour la communauté musulmane une priorité. En effet, beaucoup de musulmans, souvent nés ici, voire ayant la nationalité belge, ne demandent pas mieux que d'être enterrés ici. Mais comme il n'y a pas de carrés musulmans, nombreux sont les cas de gens qui se sont fait enterrer en Belgique, mais dont la famille a, peu de temps après, un certain remords de ne pas avoir pu fournir une sépulture conforme aux principes religieux. Il se passe alors chaque fois des scènes douloureuses lors des exhumations nécessaires pour permettre une deuxième inhumation au Maroc ou en Turquie.

À l'instar de la communauté juive, la communauté musulmane a aussi parmi ses membres des donateurs prêts à acheter les terrains nécessaires pour ces carrés, afin que la commune ne doive pas dépenser de l'argent. Mais jusqu'à présent, ces offres sont restées sans réponse.

À quelques exceptions près, comme celui de Robermont près de Liège, les communes ne prennent par ailleurs aucune initiative en la matière. Et quand elles le font, comme à Robermont, le carré est souvent installé sur un terrain peu apte, situé sur une nappe phréatique qui provoque pas mal d'ennuis aux entreprises de pompes funèbres.

Il y a donc un besoin urgent de dialogue.

5. Nieuwe wettelijke regeling voor de vaststelling, aangiften en controle van overlijden (Burgerlijk Wetboek)

Senator Caluwé c.s. hebben verschillende amendementen ingediend (amendementen nrs. 4 tot 11, 14 en 16 tot 20) om de globale wettelijke regeling van vaststelling, aangifte en controle van overlijden in het Burgerlijk Wetboek te moderniseren.

Zo wordt voorgesteld om bij wet te bepalen dat elk overlijden moet worden vastgesteld door een arts. De aangifte van overlijden moet ook strikter gebeuren zodat bij twijfel de ambtenaar van de burgerlijke stand de gerechtelijke autoriteiten kan inschakelen. Ook wordt de gerechtelijke procedure omschreven die in dergelijke gevallen moet worden gevolgd. Tevens wordt een regelmatige controle voorzien van de manier waarop artsen de overlijdensattesten invullen. Tenslotte worden ook een aantal strafbepalingen voorzien voor de overtreding van de voorgestelde nieuwe regeling.

Verschillende leden hebben er evenwel op gewezen dat deze amendementen buiten het bestek van het geëvoeerde ontwerp vallen en veeleer behoren tot het domein van de minister voor Justitie die bevoegd is voor alles wat de burgerlijke staat betreft.

De minister treedt dit standpunt bij. Op het departement van Justitie wordt deze problematiek onderzocht. Bij de voorbereiding van dit ontwerp heeft de minister van Justitie gevraagd om in het thans voorliggend ontwerp geen bepalingen op te nemen over de burgerlijke stand omdat hij de vernieuwing van de burgerlijke stand op een globale manier wenst aan te pakken.

Een dergelijk ontwerp zou door de commissie voor de Justitie moeten worden onderzocht. Op dit ogenblik is de voorbereiding van dit door de minister van Justitie aangekondigde ontwerp nog niet helemaal klaar. Om die reden vraagt hij dat de bespreking van bepalingen die betrekking hebben op de burgerlijke stand voorlopig zouden worden uitgesteld hoewel hij het er dus ten gronde mee eens is dat het Burgerlijk Wetboek moet worden gemoderniseerd.

De indiener van de amendementen vraagt of de bespreking van het geëvoeerde ontwerp dermate dringend is dat niet kan worden gewacht op het ontwerp van de minister van Justitie.

De minister wijst erop dat dit aspect niet besproken is in de Kamer. In de memorie van toelichting bij het ontwerp wordt wel gewezen op deze problematiek maar wordt duidelijk bepaald dat die aspecten niet behandeld worden binnen het bestek van dit ontwerp.

Aangezien deze amendementen een materie regelen die een wijziging impliceren van het Burgerlijk Wetboek en betrekking hebben op een materie waar-

5. Nouvelles règles légales relatives à la constatation, à la déclaration et au contrôle du décès (Code civil)

Le sénateur Caluwé et consorts ont déposé une série d'amendements (amendements n°s 4 à 11, 14 et 16 à 20) visant à moderniser l'ensemble de la réglementation sur la constatation, la déclaration et le contrôle du décès dans le Code civil.

Il est par exemple proposé de spécifier dans la loi que tout décès doit être constaté par un médecin. La déclaration de décès doit également être soumise à des conditions plus strictes, afin qu'en cas de doute, l'officier de l'état civil puisse saisir les autorités judiciaires. On décrit aussi la procédure à suivre en pareil cas. Par ailleurs, un contrôle régulier est prévu sur la manière dont les médecins remplissent les attestations de décès. Enfin, on prévoit une série de sanctions en cas d'infraction au nouveau régime proposé.

Plusieurs membres ont cependant souligné que ces amendements sortent du cadre du projet évoqué et qu'ils relèvent davantage du ministre de la Justice qui est compétent pour tout ce qui touche à l'état civil.

Le ministre partage ce point de vue. Cette problématique est actuellement à l'examen au département de la Justice. Lors de la préparation du présent projet, le ministre de la Justice a demandé de n'y intégrer aucune disposition afférente à l'état civil parce qu'il souhaite réformer cette matière globalement.

Pareil projet devrait être examiné par la commission de la Justice. À ce stade, la préparation de ce projet, annoncé par le ministre de la Justice, n'est pas encore entièrement terminée. C'est pourquoi le ministre demande le report provisoire de la discussion des dispositions relatives à l'état civil, bien que, sur le fond, il partage l'idée qu'une modernisation du Code civil s'impose.

L'auteur des amendements demande si la discussion du projet évoqué est urgente au point de ne pas pouvoir attendre le projet du ministre de la Justice.

Le ministre fait observer que cet aspect n'a pas été discuté à la Chambre. L'exposé des motifs fait bien allusion à cette problématique, précisant clairement que ces aspects ne seront pas traités dans le cadre du présent projet.

Étant donné que ces amendements règlent une matière impliquant une modification du Code civil et relevant de la compétence du ministre de la Justice

voor de minister van Justitie bevoegd is (staat van de persoon) heeft de commissie over deze punten het advies van de commissie voor de Justitie gewonnen.

In zijn advies (Stuk Senaat, nr. 1-848/5) meent de commissie voor de Justitie dat het aangewezen is om de amendementen van senator Caluwé af te splitsen in een afzonderlijk wetsvoorstel omdat ze een eigen specifieke doelstelling hebben, met name een wijziging van de procedure in verband met de vaststelling van het overlijden en de opmaak van de desbetreffende akte.

De indiener van de amendement blijft er bij dat nu de wet op de lijkbezorging wordt aangepast, evengoed de hervorming van het gedeelte «burgerlijke stand» kan worden aangepakt. Beide thema's zijn nauw met elkaar verbonden, en de regeling van de aangifte van overlijden is in zekere mate zelfs dringender dan de wet op de lijkbezorging. Het is algemeen geweten dat België het land is met de meeste heropgravingen, wat precies toe te schrijven is aan de onzorgvuldigheid waarmee bij ons de toelating tot begraven wordt gegeven.

Niettemin beslist hij het advies van de commissie voor de Justitie te volgen. Daarom neemt hij de amendementen nrs. 4 tot 11, 14 en 16 tot 20 terug en zal hij die later opnieuw indienen in de vorm van een wetsvoorstel.

Door die beslissing worden deze amendementen niet meer in behandeling genomen in het kader van het geëvoceerde ontwerp.

6. Artikelsgewijze bespreking

Artikel 3

Mevrouw Leduc en de heer Vergote dienen een amendement nr. 1 in waarin voorzien wordt dat het beheer van crematoria ook aan de privé-sector kan worden toevertrouwd (natuurlijke personen of zuiver privaatrechtelijke rechtspersonen).

Een lid meent dat de uitbating van crematoria per definitie een overheidstaak is en niet moet worden toevertrouwd aan privé-persoonen.

De minister merkt op dat in het ontwerp het privé-initiatief niet uitgesloten wordt, op voorwaarde dat het zich ontwikkelt binnen een intercommunale.

Om de gegrondheid van deze beperking te staven, volstaat het te verwijzen naar de talrijke processen die in Frankrijk en in België (*cf.* Vilvoorde) tegen privé-exploitanten van crematoria werden gevoerd ingevolge bepaalde onbehoorlijke praktijken.

De indienster van het amendement meent dat enkele misbruiken geen argument kunnen zijn om privaatrechtelijke personen uit te sluiten. Misbruiken

(état de la personne), la commission a demandé l'avis de la commission de la Justice sur ces points.

Dans son avis (doc. Sénat, n° 1-848/5), la commission de la Justice estime qu'il serait souhaitable que M. Caluwé développe ses amendements pour en faire une proposition de loi à part entière, étant donné qu'ils ont une finalité spécifique, à savoir modifier la procédure relative au constat de décès et à l'élaboration de l'acte relatif à ce constat.

L'auteur des amendements maintient que tant qu'à adapter la loi sur les sépultures, on pourrait tout aussi bien en profiter pour refermer en même temps le volet «état civil». Ces deux thèmes sont étroitement liés et la réglementation de la déclaration de décès est, dans une certaine mesure, même plus urgente que la loi sur les sépultures. Il est de notoriété publique que la Belgique détient le record des exhumations, un record dû précisément au manque de soin avec lequel on délivre les permis d'inhumer.

Néanmoins, il décide de suivre l'avis de la commission de la Justice et retire les amendements n°s 4 à 11, 14 et 16 à 20 qu'il déposera en tant que nouvelle proposition de loi.

À la suite de cette décision, ces amendements ne seront plus examinés dans le cadre de l'examen du projet évoqué.

6. Discussion des articles

Article 3

Mme Leduc et M. Vergote déposent un amendement n° 1, qui prévoit que la gestion des établissements crématoires peut également être confiée au secteur privé (personnes physiques ou personnes morales de droit privé).

Un membre estime que l'exploitation des établissements crématoires constitue, par définition, une mission dévolue aux pouvoirs publics et qu'il ne faut pas la confier aux personnes privées.

Le ministre relève que le projet n'exclut pas l'initiative privée, à la condition qu'elle se développe au sein d'une intercommunale.

Pour étayer le bien-fondé de cette limitation, il suffit de se référer aux nombreux procès intentés en France et en Belgique (par exemple à Vilvoorde) contre les exploitants privés d'établissements crématoires qui se sont livrés à certaines pratiques incorrectes.

L'auteur de l'amendement estime que quelques abus ne peuvent servir d'argument pour exclure les personnes de droit privé. Des abus pourraient tout

kunnen zich evengoed voordoen in gemeentelijke of intercommunale crematoria.

Het is voldoende dat er een behoorlijk toezicht wordt uitgeoefend en een sanctie wordt opgelegd als er misbruiken worden vastgesteld.

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 8 tegen 3 stemmen, bij 1 onthouding.

Amendement nr. 12 van senator Caluwé c.s. laat toe om, in de gevallen waarin het crematorium aan de begraafplaats paalt, de verplichting te laten vallen om te voorzien in een apart urnenveld, strooiweide en columbarium op het terrein van het crematorium. De huidige tekst voorziet immers dat zowel op de begraafplaats als in het crematorium een urnenveld, ene strooiweide en een columbarium moeten voorzien worden. De minister is het eens met de inhoud van het amendement maar hij wijst erop dat de geest van de wet een soepele toepassing van deze verplichting toelaat. Hij meent dat aan de wettelijke voorwaarden is voldaan wanneer, als crematorium en begraafplaats aan elkaar palen, gemeenschappelijke voorzieningen worden uitgebouwd zodat de wet op dit punt niet moet gewijzigd worden. Het amendement zelf is niet helemaal duidelijk: wat betekent: «aan elkaar palen»? In de richtlijnen voor de gemeenten zal expliciet vermeld worden dat wanneer crematorium en begraafplaats aan elkaar grenzen het niet nodig is om tweemaal een urnenveld, een strooiweide en een columbarium in te richten.

De minister wijst er evenwel op dat ingevolge het amendement de kosten voor een verstrooiing dreigen op te lopen.

Gesteld immers dat een per definitie gemeentelijke begraafplaats paalt aan een intercommunaal crematorium en gesteld dat alleen de begraafplaats kan beschikken over een strooiweide, dan is de persoon wiens asse er wordt verstrooid, gemeentebelasting verschuldigd, waarvan het bedrag verschilt naargelang het al dan niet gaat om een inwoner van de gemeente waaraan de begraafplaats toebehoort. Om dergelijke niet te verantwoorden toestanden te vermijden, heeft men gekozen voor de overlapping.

De hoofdindieners van het amendement wijst erop dat wat de minister belasting noemt in feite retributies zijn, die de kostprijs van de prestatie van de gemeente moeten benaderen. Als dit principe effectief wordt toegepast, kan het door de minister geopperde bezwaar geen probleem vormen, omdat de tarieven dan niet langer exorbitant zullen zijn.

Bovendien wordt dit probleem voorkomen door de verplichting om een bijkomende strooiweide en columbarium in te richten enkel van toepassing te maken op niet-gemeentelijke crematoria. Senator Caluwé dient in die zin een amendement in (nr. 23) en trekt zijn amendement nr. 12 in.

aussi bien être commis dans des établissements crématatoires communaux ou intercommunaux.

Il suffit d'exercer un contrôle convenable et d'infliger une sanction lorsque des abus sont constatés.

L'amendement n° 1 est rejeté par 8 voix contre 3 et 1 abstention.

L'amendement n° 12 de M. Caluwé et consorts permet, dans les cas où l'établissement crématatoire est contigu, d'échapper à l'obligation de prévoir une parcelle d'inhumation des urnes, une pelouse de dispersion des cendres et un columbarium sur le terrain de l'établissement crématatoire. Le texte actuel prévoit en effet que tout cimetière et tout établissement crématatoire doivent disposer d'une parcelle d'inhumation des urnes, d'une pelouse de dispersion et d'un columbarium. Le ministre est d'accord sur le fond de l'amendement, mais souligne que l'esprit de la loi autorise une application souple de cette obligation. Il considère que les conditions légales sont remplies si un établissement crématatoire et un cimetière contigus se dotent d'équipements communs, si bien qu'il n'est pas nécessaire de modifier la loi sur ce point. L'amendement lui-même n'est pas tout à fait clair: que signifie le terme «contigu»? Les directives aux communes devront dire de manière explicite que lorsqu'un établissement crématatoire et un cimetière sont attenants, il n'est pas nécessaire d'aménager deux parcelles d'inhumation des urnes, deux pelouses de dispersion et deux columbariums.

Le ministre relève toutefois que cet amendement risque de faire grimper le montant des frais de dispersion.

Si, en effet, un cimetière, communal par définition, côtoie un crématatoire intercommunal, et que seul le cimetière est équipé d'une parcelle de dispersion, celui qui s'y fait disperser sera soumis à des taxes communales différenciées selon qu'il s'agit d'un habitant ou non de la commune propriétaire du cimetière. Afin d'éviter des situations malsaines de ce genre, l'on a préféré le double emploi.

L'auteur principal de l'amendement rappelle que ce que le ministre appelle des impôts sont en fait des redevances, qui doivent correspondre approximativement au prix de revient de la prestation de la commune. Si ce principe est appliqué de manière effective, l'objection soulevée par le ministre devient sans objet, puisque les tarifs ne seront plus exorbitants.

De plus, on prévient ce problème en ne soumettant que les seuls établissements crématatoires non communaux à l'obligation d'aménager une pelouse de dispersion et un columbarium supplémentaires. Le sénateur Caluwé dépose un amendement en ce sens (n° 23) et retire son amendement n° 12.

Amendement nr. 23 wordt aangenomen met 11 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Een lid vindt het overdreven dat een landelijke gemeente met bijvoorbeeld vijf dorpsbegraafplaatsen moet zorgen voor vijf strooiweden en vijf columbaria, te meer omdat er per jaar maar weinig personen zijn die daarop een beroep doen. Zij vraagt of een enkele strooiweide per gemeente niet voldoende is.

De minister antwoordt dat men die prijs moet betalen wanneer de bewoners van een gemeente *per se* in hun eigen dorp begraven wil worden.

Dit is ook het geval voor degene die gecremeerd wil worden, en in een ander dorp uitgestrooid wil worden.

Vanzelfsprekend weet de minister dat dit soort handelingen voor de gemeenten een goede bron van inkomsten zijn. Hij heeft daarop echter geen rechtstreekse vat.

Een ander lid onderstreept de kleine kostprijs van de te voorziene infrastructuur.

Artikel 10

De heer Caluwé en mevrouw Milquet dienen een amendement in (nr. 21) tot schrapping van artikel 10. Subsidiair stellen zij voor, na het vierde ontworpen lid van artikel 7 van de wet van 20 juli 1971 een vijfde lid toe te voegen.

Op die manier willen zij tegemoet komen aan de bezorgdheid van de joodse en islamitische gemeenschap door de gemeenten te verplichten de verlenging van een concessie toe te staan, wanneer daartoe een aanvraag wordt ingediend in plaats van deze als louter mogelijkheid te behouden, zoals thans in de wet is voorzien.

De minister stelt dat het uitgangspunt steeds moet blijven dat er in ieder geval altijd een aanvraag moet worden ingediend: de altijddurende concessies zijn immers afgeschaft. Een automatisch recht op vernieuwing is niet aanvaardbaar omdat het strijdig is met dit principe.

Meestal wordt een nieuwe aanvraag ingediend naar aanleiding van een bijzetting. Het probleem waar het hier om gaat, betreft de aanvragen zonder bijzetting.

Ook daarvoor moet iemand het initiatief nemen.

Om tegemoet te komen aan onder andere de joodse en islamitische gemeenschap, zou men kunnen overwegen dat een vereniging of een fonds wordt opgericht dat zich borg stelt voor het goed onderhoud van het desbetreffende graf. De verlenging zou slechts kunnen geweigerd worden indien er grondige redenen zijn om aan te nemen dat de aanvrager geen waarborgen biedt.

L'amendement n° 23 est adopté par 11 voix et 2 abstentions.

Une membre trouve abusif le fait que, dans une commune rurale, où il y a par exemple 5 cimetières de village, il faille s'équiper de 5 parcelles de dispersion et de 5 columbariums, alors que, de surcroît, il y a à peine quelques personnes qui en font usage par an. Elle demande si une parcelle de dispersion par commune ne suffit pas.

Le ministre répond que c'est la rançon à payer si les gens de la commune veulent être enterrés chacun dans leur propre village.

Il en va de même pour la personne qui désire se faire incinérer et faire disperser ses cendres dans un autre village.

Le ministre sait évidemment que ce type d'opérations constitue une manne financière pour les communes, mais il n'a aucune prise directe là-dessus.

Un autre membre souligne le faible prix de revient de l'infrastructure à prévoir.

Article 10

M. Caluwé et Mme Milquet déposent un amendement (n° 21) visant à supprimer l'article 10. Ils proposent subsidiairement de compléter l'alinéa 4 proposé de l'article 7 de la loi du 20 juillet 1971 par un alinéa 5.

Ils entendent répondre de cette manière à la préoccupation des communautés juive et islamique, en obligeant les communes à accorder le renouvellement de la concession lorsqu'une demande est faite en ce sens, au lieu de se borner à une possibilité de renouvellement comme le prévoit la loi actuelle.

Le ministre affirme que le principe de base doit en tout cas rester l'introduction d'une demande puisque les concessions à perpétuité ont été supprimées. Un droit automatique au renouvellement n'est pas admissible, puisqu'il est contraire à ce principe.

Dans la plupart des cas, une nouvelle demande est introduite lors d'une inhumation. Le problème qui se pose ici porte sur les demandes introduites sans qu'il y ait d'inhumation.

Là aussi, quelqu'un doit prendre l'initiative.

Pour répondre à la préoccupation notamment des communautés juive et islamique, l'on pourrait envisager de créer une association ou un fonds qui se porte garant de l'entretien de la sépulture concernée. Le renouvellement ne pourrait être refusé que si l'on a de solides raisons d'admettre que le demandeur n'offre aucune garantie.

Een van de indieners wijst erop dat volgens de bestaande wet de gemeente bij misbruik (bijvoorbeeld gebrek aan onderhoud) haar prerogatieven kan uitoefenen. Men moet volgens hem daartoe geen bijzondere bepalingen meer toevoegen. Artikel 11 van de wet van 20 jul 1971 laat de gemeente immers toe de concessie te beëindigen wanneer een graf verwaarloosd wordt.

Een lid verklaart het standpunt van de minister te delen en het aanvaardbaar te vinden dat de minister akkoord gaat met de argumenten van bepaalde godsdiensten omdat er financiële waarborgen worden gevraagd om misbruiken te voorkomen.

Een ander lid vraagt of men het niet beter aan de Koning zou overlaten om terzake criteria in te voeren, teneinde een wildgroei van reglementen te vermijden in verschillende gemeenten.

De minister vat zijn standpunt als volgt samen :

1. de verlenging moet in de regel worden toegestaan, telkens als ze wordt aangevraagd;

2. zij kan evenwel geweigerd worden indien de belanghebbende onvoldoende financiële middelen garandeert voor het onderhoud van het graf;

3. de Koning kan terzake financiële waarborgen eisen volgens door hem bepaalde criteria, of instellingen erkennen die voldoende geloofwaardig zijn als borgsteller.

De commissie meent dat dit standpunt een oplossing biedt voor de verzuchtingen van de joodse en islamitische gemeenschap.

Senator Caluwé c.s. dienen een amendement in (nr. 24) dat deze oplossing in het ontwerp integreert. Amendement nr. 21 wordt ingetrokken.

Hoewel amendement nr. 24 oorspronkelijk beoogde een nieuw artikel *9bis* in te voegen in het geëvoeerde ontwerp besluit de commissie om dit amendement in te voegen als 1° van artikel 10.

Het amendement wordt eenparig aangenomen door de acht aanwezige leden.

Artikel 15

Mevrouw Leduc en de heer Vergote dienen een amendement nr. 2 in teneinde de formulering « een daartoe speciaal uitgerust voertuig » te schrappen.

De minister antwoordt dat het de bedoeling was om wat in de praktijk bestaat enigszins te regelen. Niet iedereen gebruikt een lijkwagen. Sommigen laten zich met paard en kar begraven. In sommige omstandigheden wordt bij een begrafenis nu eenmaal een ander vervoermiddel gebruikt. De Koning wordt bijvoorbeeld vervoerd op de affuit van een kanon.

Un des auteurs souligne que, selon la loi existante, la commune peut exercer ses prérogatives en cas d'abus (par exemple en cas de défaut d'entretien). Il estime qu'il ne faut plus y ajouter de dispositions particulières. L'article 11 de la loi du 20 juillet 1971 autorise en effet la commune à mettre fin au droit à la concession lorsqu'une sépulture est laissée à l'abandon.

Un membre abonde dans le sens du ministre et trouve sa concession aux arguments de certaines religions tout à fait acceptable, compte tenu des garanties financières qui seraient demandées afin d'éviter des abus.

Un autre membre demande s'il ne serait pas préférable de laisser au Roi le soin de fixer des critères en la matière, afin d'éviter une prolifération de règlements dans différentes communes.

Le ministre résume son point de vue comme suit :

1. le renouvellement, en règle générale, doit être accordé chaque fois que quelqu'un en fait la demande;

2. le renouvellement peut toutefois être refusé si l'intéressé ne justifie pas de ressources financières suffisantes pour garantir l'entretien de la sépulture;

3. le Roi peut exiger en la matière des garanties financières selon les critères qu'Il détermine, ou agréer des institutions possédant une crédibilité suffisante pour se porter garantes.

La commission estime que ce point de vue permet de répondre aux aspirations des communautés juive et islamique.

Le sénateur Caluwé et consorts déposent un amendement (n° 24) qui intègre cette solution dans le projet. L'amendement n° 21 est retiré.

Bien que l'amendement n° 24 ait eu initialement pour objet d'insérer un article *9bis* nouveau dans le projet évoqué, la commission décide d'insérer cet amendement à l'article 10 pour en former le 1°.

L'amendement est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

Article 15

Mme Leduc et M. Vergote déposent un amendement n° 2 visant à supprimer la formulation « ou d'un véhicule spécialement équipé à cette fin ».

Le ministre répond que le but poursuivi était de réglementer quelque peu la pratique. Tout le monde n'utilise pas un corbillard. Certains font transporter leur cercueil à bord d'une voiture tirée par un cheval. Dans certaines circonstances, le véhicule utilisé lors de l'enterrement est encore un autre moyen de transport. Le Roi est par exemple transporté sur un affût de canon.

De lijkbezorgers waren vooral bevreesd voor excentrieke situaties die de waardigheid van de overledenen aantasten.

De indienst van het amendement vraagt zich af of de tekst van het ontwerp dan niet moet worden aangevuld met de bepaling «die getuigt van het verschuldigde respect en eerbied voor de doden».

De minister wijst erop dat dit principe reeds algemeen verwoordt wordt in artikel 14, tweede lid, van de wet van 20 juli 1971: «Het toezicht op de lijkstoeften berust in ieder geval bij de gemeenteverheid, die zorgt draagt dat zij ordelijk, welvoeglijk en met de aan doden verschuldigde eerbied verlopen.» De gemeenten kunnen dus bepaalde vormen van lijktransport verbieden.

Na dit antwoord van de minister wordt het amendement ingetrokken.

Een lid heeft vastgesteld dat wanneer een nieuwe begraafplaats wordt aangelegd vaak een ontgraving wordt gevraagd (bijvoorbeeld door echtgenoten die nog in leven zijn). Bij een ontgraving zou het transport eveneens met een lijkwagen moeten gebeuren.

Artikel 16

Amendement nr. 13 van de heer Caluwé beoogt de wijze van lijkbezorging te preciseren. Vooral voor de crematie is het wenselijk dat wordt gepreciseerd dat de as wordt verstrooid of bewaard.

De minister heeft geen onoverkomelijke bezwaren tegen het amendement maar hij wijst erop dat er voor de verstrooiing van de asse verschillende mogelijkheden bestaan.

Het tweede lid van paragraaf 2 van het voorgestelde artikel 15bis maakt het mogelijk om de wijze van inschrijvingen bij koninklijk besluit te bepalen. Mogelijk kan hij de verschillende wijzen van lijkbezorging bij koninklijk besluit preciezer bepalen.

De commissie verkiest dat de mogelijkheden in de wet worden voorzien en het amendement nr. 13 wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Artikel 22

De heer Caluwé dient een amendement in (nr. 15), waardoor hij in hoofdorde de extrakosten van een bijkomende medische expertise in geval van crematie, wil laten betalen door degene die opteert voor deze vorm van lijkbezorging, terwijl hij in subsidiaire orde deze kosten, indien ze toch ten laste vallen van de gemeente, wil spreiden over het grootst mogelijk aantal gemeenten.

Een lid is het eens met de bedoeling van het amendement maar ze heeft problemen met de eigenlijke

Les services de pompes funèbres redoutaient surtout les situations excentriques portant atteinte à la dignité du défunt.

L'auteur de l'amendement se demande s'il ne conviendrait pas dans ce cas de compléter le texte du projet par les mots «qui témoigne du respect dû aux morts».

Le ministre relève que ce principe est déjà énoncé en termes généraux à l'article 14, alinéa 2, de la loi du 20 juillet 1971: «Dans tous les cas, la surveillance des convois funèbres appartient à l'autorité communale, qui veille à ce qu'ils se déroulent dans l'ordre, la décence et le respect dû à la mémoire des morts.» Les communes peuvent donc interdire certaines formes de transport des corps.

L'amendement est retiré à la suite de cette réponse du ministre.

Un membre a constaté que l'aménagement d'un nouveau cimetière suscite souvent des demandes d'exhumation (introduites par exemple par le conjoint survivant). Les dépouilles exhumées devraient également être transportées en corbillard.

Article 16

L'amendement n° 13 de M. Caluwé tend à préciser le mode de sépulture. Dans le cas de la crémation surtout, il est souhaitable de préciser que les cendres seront dispersées ou conservées.

Le ministre n'a aucune objection majeure contre cet amendement, mais il souligne l'existence de plusieurs possibilités pour la dispersion des cendres.

Le deuxième alinéa du paragraphe 2 de l'article 15bis proposé permet de fixer les modalités de consignation par arrêté royal. Les différents modes de sépulture pourraient, le cas échéant, être précisés par arrêté royal.

La commission préfère que les possibilités soient inscrites dans la loi et l'amendement n° 13 est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 22

M. Caluwé dépose un amendement (n° 15) tendant, en ordre principal, à faire supporter les frais liés à l'expertise médicale supplémentaire en cas de crémation par la personne qui opte pour ce mode de sépulture et, subsidiairement, s'ils sont mis à charge de la commune, à répartir ces frais entre un nombre de communes aussi élevé que possible.

Un membre se dit favorable à l'objectif de l'amendement, mais s'inquiète de la procédure concrète de

procedure voor de terugvordering. Wat als een ziekenhuis de kosten voorschiet, en deze moet verhalen op de gemeente van de woonplaats van de overledene?

Volgens de indiener van het amendement is het de gemeente van overlijden die de erelonen moet voorschieten van de arts die als 2e wordt aangesteld door de schepen van burgerlijke stand. Deze gemeente zal de factuur vervolgens doorzenden naar de gemeente waar de overledene woont.

Het hoofdamendement (nr. 15) wordt verworpen met 10 stemmen tegen 3. Het subsidiair amendement (nr. 15) wordt eenparig aangenomen door de 13 aanwezige leden.

Artikel 23bis (nieuw)

Mevrouw Leduc en de heer Vergote dienen een amendement (nr. 3) tot invoeging van een artikel 23bis om soepeler manieren toe te staan voor bewaring van de asse zoals in de ons omringende landen.

Wat betreft het amendement nr. 3 vindt de minister het onaanvaardbaar dat men urnen zou kunnen verplaatsen naar huis. Wie verzekert immers de afdoende bewaring eens het familielid dat daarom vroeg er niet meer is?

De indienstster vindt deze bezwaren demagogisch. Ze ziet niet in waarom in België zou verboden worden wat in de ons omringende landen wel kan.

Een senator vraagt zich af of men geen oplossing kan bedenken om aan het amendement tegemoet te komen. Zo zou men kunnen overwegen een register aan te leggen van de buiten de begraafplaats verplaatste urnen.

Een interveniënt vindt het geen goed idee om urnen naar huis te laten meenemen. Wie weet vindt een of andere zonderling dan niet de weg naar het Arbitragehof om uit naam van het gelijkheidsbeginsel ook het lijk van een familielid te mogen begraven in zijn tuin.

De minister is niet alleen principieel tegen de idee gekant maar ook omdat het inschrijven in een register en het toezicht op de bewaring niet afdoende te organiseren valt.

De begrafenisondernemer of een stedelijke ambtenaar kan er thans op toezien dat de bewaring van de urne of de asverstrooiing verloopt op de wijze voorgeschreven door de wet.

Een lid vraagt zich af wat er gebeurt als een hulpbehoevende zonder middelen sterft en een testament achterlaat ter crematie.

De minister antwoordt dat de gemeente dan de plicht heeft hem te laten cremieren.

récupération. Que se passera-t-il si un hôpital avance le montant des frais et doit ensuite récupérer cette somme auprès de la commune du domicile de la personne décédée?

Selon l'auteur de l'amendement, c'est la commune du lieu de décès qui doit avancer les honoraires du second médecin commis par l'échevin de l'état civil. Cette commune transmettra ensuite la facture à la commune où était domicilié le défunt.

L'amendement principal (n° 15) est rejeté par 10 voix contre 3. L'amendement subsidiaire (n° 15) est adopté à l'unanimité des 13 membres présents.

Article 23bis (nouveau)

Mme Leduc et M. Vergote déposent un amendement (n° 3) insérant un article 23bis afin de permettre plus de souplesse dans les modes de conservation des cendres, à l'instar des pays voisins.

En ce qui concerne l'amendement n° 3, le ministre trouve inadmissible que l'on puisse conserver les urnes à domicile. Qui en assurera la conservation adéquate une fois que le membre de la famille qui en a fait la demande, ne sera plus?

L'auteur qualifie ces objections de démagogiques. Elle ne voit pas pourquoi la Belgique interdirait une pratique autorisée dans les pays voisins.

Un sénateur se demande si on ne pourrait pas concevoir une solution permettant d'aller dans le sens de l'amendement. On pourrait par exemple envisager d'instaurer un registre des urnes conservées en dehors des cimetières.

Un intervenant trouve qu'il n'est pas bon d'autoriser la conservation d'urnes à domicile. Qui sait si un original ne saisira pas la Cour d'arbitrage pour pouvoir enterrer le corps d'un membre de sa famille dans son jardin en invoquant le principe d'égalité.

Le ministre n'est pas seulement opposé à cette idée, par principe, mais aussi parce qu'il n'est pas possible d'organiser adéquatement l'inscription dans un registre et le contrôle de la conservation des urnes.

Actuellement, l'entrepreneur de pompes funèbres ou un agent de l'administration communale peut contrôler si la conservation de l'urne ou la dispersion des cendres s'effectue de manière conforme à la loi.

Un membre se demande ce qui se passe si un nécessaire décède sans rien laisser et demande par testament à être incinéré.

Le ministre répond que la commune est alors tenue de faire procéder à l'incinération.

De indienster van het amendement blijft er bij dat dit amendement tegemoet komt aan een gerechtvaardigde vraag.

Zij meent dat als de nabestaanden de urne niet meer wensen te bewaren deze nog altijd kan worden bijgezet in een columbarium of dat de as kan worden verstrooid. Zij wijst erop dat in de ons omringende landen een veel soepeler regeling bestaat. Deze versoepeling wordt door de bevolking gevraagd.

De minister wijst erop dat hij zich niet wenst te mengen in dit debat. Het is aan het Parlement om terzake een beslissing te nemen. Hij wijst erop dat in de Kamer geen meerderheid bestond om een soepeler regeling te treffen voor de as van verbrande lijken.

Een lid vraagt of men nu reeds weet hoeveel personen een afwijking van de thans geldende regels zullen vragen.

De indienster van het amendement heeft, na navraag in verschillende crematoria, kunnen vaststellen dat er een steeds groeiende wens is van mensen om de as zelf in een urne te mogen bewaren of te mogen verstrooien op eigen grond.

Verschiedende nabestaanden laten de as van een overledene naar een buurland vervoeren om deze op de door hen gewenste wijze te laten behandelen. Zij kan moeilijk aanvaarden dat in België niet zou kunnen tegemoet worden gekomen aan de wens van de overledene of diens nabestaanden.

De minister wijst erop dat wie de as van de overledene naar het buitenland vervoert en daar laat behandelen de wet overtreedt wanneer men ermee terug in België komt.

De indienster van het amendement begrijpt niet dat men aan de eisen van de joodse of islamitische gemeenschap in de mate van het mogelijke probeert tegemoet te komen terwijl met de eisen van de eigen bevolking geen rekening wordt gehouden.

De minister antwoordt nogmaals dat in de Kamer geen versoepeling van de huidige wet is gewild. Hij meent dat als de Senaat een andere mening is toegedaan dit zal blijken uit de steun voor het ingediende amendement.

Een ander lid meent dat uit respect voor de overledenen, de as van een overledene bezwaarlijk om het even waar kan bewaard worden. Hij vraagt wat in de Kamer de bezwaren waren tegen een verstrooiing van de as op een willekeurige plaats.

De minister antwoordt dat er verschillende bezwaren zijn. Wie zal er op toezien dat de as verstrooid wordt en wie zal met dit toezicht worden belast? De minister wenst niet dat overheid belast wordt met het toezicht op een verstrooiing die per definitie niet controleerbaar is.

De indienster van het amendement wijst erop dat ook op dit ogenblik reeds een gemeentelijke ambte-

L'auteur de l'amendement maintient que celui-ci répond à une demande légitime.

Elle estime que, si les descendants ne souhaitent plus conserver l'urne, il sera toujours possible de l'inhumer dans un columbarium ou de disperser les cendres. Elle fait remarquer que le régime applicable dans les pays voisins est beaucoup plus souple. Cet assouplissement est souhaité par la population.

Le ministre dit ne pas vouloir intervenir dans ce débat. C'est au Parlement de prendre une décision en la matière. Il signale qu'aucune majorité ne s'est dégagée à la Chambre pour adopter un régime plus souple concernant les cendres des personnes incinérées.

Un membre demande si on a une idée du nombre de personnes qui demandent une dérogation aux règles en vigueur.

Après avoir interrogé plusieurs établissements crématoires, l'auteur de l'amendement a constaté que les gens souhaitent de plus en plus conserver les cendres de leurs défunts chez eux dans une urne, ou les disperser sur des terres qui leur appartiennent.

Il arrive que des descendants fassent transporter les cendres d'un défunt dans un pays voisin pour pouvoir leur réserver le traitement souhaité. L'intervenante dit pouvoir admettre difficilement que la Belgique ne puisse pas respecter la volonté du défunt ou de ses descendants.

Le ministre souligne que quiconque fait transporter les cendres d'un défunt à l'étranger, pour pouvoir leur réserver le traitement souhaité, enfreint la loi en les ramenant en Belgique.

L'auteur de l'amendement dit ne pas comprendre comment il se fait que l'on essaie de satisfaire dans la mesure du possible aux demandes des communautés juive et musulmane, alors que l'on ne tient pas compte de ce que demande la population belge.

Le ministre répète que la Chambre n'a pas voulu d'un assouplissement de la loi actuelle et pense que, si le Sénat a un autre avis que la Chambre, il l'exprimera en soutenant l'amendement qui a été déposé.

Un autre membre estime que le respect des défunts interdit que leurs cendres puissent être conservés n'importe où. Il demande quelles sont les objections que la Chambre a formulées contre une dispersion des cendres à un endroit choisi librement.

Le ministre répond qu'il y a plusieurs objections. Qui contrôlera la dispersion des cendres et qui sera chargé de ce contrôle? Le ministre ne souhaite pas que les pouvoirs publics soient chargés du contrôle de la dispersion, qui est incontrôlable par définition.

L'auteur de l'amendement souligne qu'il est déjà prévu à l'heure actuelle qu'un agent communal doit

naar aanwezig moet zijn bij de asverstrooiing — in de praktijk is dit meestal de begrafenisondernemer. Het is de begrafenisondernemer die de as verstrooit.

De minister stelt dat als men wil dat de as overal kan verstrooid worden de wetgever de overheid niet moet verplichten om dit te controleren. Nu kan de overheid een toezicht uitoefenen omdat de plaats waar de as kan verstrooid worden precies bepaald is. Als de Senaat dat wil volstaat het te bepalen dat de familie van een overledene beschikt over de as in plaats van de opsomming voorzien in amendement nr. 3.

Een lid steunt de idee van de vrije wilsbeschikking dat aan de basis ligt van dit amendement maar ziet wel een aantal praktische bezwaren. Wat is het verhaal van burenen die bezwaren hebben tegen de verstrooiing van as in de tuin van hun burenen? Wat gebeurt er wanneer iemand wenst dat zijn as wordt verstrooid in de tuin van het huis dat hij huurt?

Alhoewel zij dus geen principiële bezwaren heeft tegen dit amendement blijven er voor haar te veel praktische bezwaren bestaan en is het risico op conflicten zeer groot.

Een ander lid vraagt of de verstrooiing in de tuin kan leiden tot het oprichten van een gedenkteken in de tuin (als de urne in de tuin wordt begraven, bijvoorbeeld).

De indienster van het amendement meent dat als iemand een dergelijk monument wil oprichten de wetgeving op de stedenbouw moet worden nageleefd. Anderzijds is er geen enkel probleem wanneer iemand een beeld in zijn tuin plaatst.

Een andere spreekster vraagt of een koninklijk besluit andere wijzen van verstrooiing toestaat.

De minister antwoordt dat een dergelijk besluit alleen kan genomen worden als het Parlement een principiële beslissing heeft genomen.

Een lid vraagt zich af wat er gebeurt met de urne als er geen nabestaanden meer zijn.

De indienster van het amendement verbaast zich over al deze praktische bezwaren terwijl dit in de ons omringende landen blijkbaar tot geen enkel probleem leidt.

De minister stelt vast dat heel onze wetgeving rond begraafplaatsen vrij rigide is. In Nederland bestaan er privé-begraafplaatsen. De Belgische situatie is historisch gegroeid door de discussie over de scheiding tussen Kerk en Staat.

De indienster van het amendement meent dat de vrije wil van de persoon in deze materie moet geres-

être présent lors de la dispersion des cendres — dans la pratique, il s'agit généralement de l'entrepreneur des pompes funèbres. C'est l'entrepreneur des pompes funèbres qui procède à la dispersion des cendres.

Le ministre estime que, si le législateur veut autoriser la dispersion des cendres n'importe où, il ne doit pas charger les pouvoirs publics de la contrôler. Les pouvoirs publics peuvent actuellement contrôler les choses, parce que l'endroit où les cendres peuvent être dispersées a été défini avec précision. Si le Sénat souhaite que la dispersion puisse se faire n'importe où, il lui suffit de substituer à l'énumération prévue dans l'amendement n° 3 une disposition prévoyant que la famille du défunt peut disposer des cendres.

Un membre défend le principe de la liberté pour chacun d'exprimer ses dernières volontés, principe qui est à la base de cet amendement, mais il y voit une série d'objections pratiques. Quel est le recours des gens qui soulèvent des objections contre une dispersion de cendres dans le jardin de leurs voisins? Que se passe-t-il lorsqu'une personne souhaite que ses cendres soient dispersées dans le jardin de la maison qu'elle a reçue en location?

L'intervenante considère qu'il reste trop d'objections pratiques et que le risque de conflit est considérable.

Un autre membre demande si un monument commémoratif peut être placé dans le jardin après la dispersion des cendres dans celui-ci (si l'urne est enterrée dans le jardin, par exemple).

L'auteur de l'amendement estime que, si quelqu'un souhaite ériger un monument commémoratif, il ne pourra le faire que dans le respect des lois sur l'urbanisme. D'autre part, rien n'interdit à quelqu'un de placer une statue dans son jardin.

Une autre intervenante demande s'il existe un arrêté royal qui permet d'autres modes de dispersion.

Le ministre répond qu'un tel arrêté ne peut être pris que moyennant une décision de principe du Parlement.

Un membre se demande ce qu'il advient de l'urne lorsque la personne incinérée n'a pas de descendants.

L'auteur de l'amendement se déclare étonné par toutes ces objections pratiques, alors qu'il n'y a manifestement aucun problème dans les pays voisins.

Le ministre constate que notre législation sur les cimetières est assez rigide. Aux Pays-Bas, il existe des cimetières privés. La situation belge est le résultat d'une évolution historique engendrée par la discussion sur la séparation entre l'État et l'Église.

L'auteur de l'amendement estime qu'il faut respecter le principe du libre arbitre des personnes dans cette

pecteerd worden. Er is geen enkele reden waarom de overheid dit moet verbieden.

Ingevolge deze discussie wordt amendement nr. 3 door mevrouw Leduc ingetrokken ten voordele van haar nieuw amendement (nr. 22), ertoe strekkende aan de nabestaande het recht te geven de asse op een andere plaats te verstrooien of te bewaren dan op de begraafplaats.

De nadere voorwaarden daartoe kunnen door de Koning worden bepaald.

Een lid vindt nog steeds dat het niet opgaat zulke delicate initiatieven over te laten aan de vrije wil van het individu.

Het respect verschuldigd aan de overledene moet ook worden opgebracht voor de as van de overledene.

Men moet dan ook vermijden dat daarmee onkies wordt omgegaan, op gevaar af dat de as wordt weggegooid of dat er andere handelingen mee gebeuren die niet door de beugel kunnen.

Een ander lid verwijst naar de Franse reglementering die eveneens aan nabestaande toelaat de asse bij te houden, maar bijvoorbeeld wel verbiedt deze uit te strooien op de openbare weg. Men zou zich hierdoor kunnen laten inspireren.

Onder dit voorbehoud vindt ze dat men moet tegemoet kunnen komen aan de wensen van bepaalde nabestaanden voor wie het bewaren van de asse een bepaalde symbolische waarde heeft. Vandaar de noodzaak om een bepaling in die zin in te voeren om ontsporingen te vermijden.

Een derde interveniënte heeft veel sympathie voor het amendement maar huivert toch nog voor de mogelijke ontsporingen. Er is volgens haar nog teveel onzekerheid over wat er uiteindelijk gebeurt met deze asse.

Vorige spreekster geeft toe dat het in feite onmogelijk is de weg die de urne volgt te controleren. Het probleem stelt zicht voornamelijk wanneer er geen nabestaanden meer zijn.

Een lid vraagt wat er te doen staat wanneer iemand zich van die asse wil ontdoen.

Een van de mede-indieners veronderstelt dat de urne dan terug kan naar de strooiweide, ofwel bewaard kan worden door andere familieleden.

De hoofdindieners ziet geen probleem aangezien de asse sowieso in gelijk welke privé-weide kan worden verstrooid.

matière. Les autorités n'ont aucune raison de s'y opposer.

À la suite de cette discussion, Mme Leduc retire l'amendement n° 3 et dépose un nouvel amendement (n° 22) visant à donner aux descendants le droit de disperser les cendres ou de les conserver ailleurs que dans un cimetière.

Les modalités pourront être fixées par le Roi.

Un membre continue à penser qu'il est inadmissible de laisser dépendre des initiatives aussi délicates du libre arbitre de l'individu.

Les cendres d'une personne incinérée doivent être traitées avec le même respect que celui dû aux morts.

Il faut dès lors prévenir tout comportement indélicat pour empêcher les descendants de jeter des cendres n'importe où ou de les utiliser à des fins inadmissibles.

Une autre membre fait référence à la réglementation française qui autorise également les descendants d'un défunt à conserver les cendres de celui-ci chez eux tout en interdisant leur dispersion sur la voie publique. L'on pourrait s'inspirer de cette réglementation.

Moyennant cette réserve, elle considère qu'il faut que l'on puisse accéder au souhait de certains descendants pour lesquels la conservation des cendres a une valeur symbolique. D'où la nécessité de prévoir une disposition, tenant compte de ce souhait, pour prévenir tout dérapage.

Une troisième intervenante déclare qu'elle est assez favorable à cet amendement mais qu'elle continue à craindre des dérapages. Selon elle, l'incertitude à propos du sort des cendres est encore trop grande.

La préopinante reconnaît qu'il est en fait impossible de contrôler le cheminement des urnes. Le problème se pose principalement en cas de déshérence.

Un membre demande ce qu'on a prévu au cas où quelqu'un voudrait se défaire de ces cendres.

L'un des co-auteurs dit supposer que, dans ce cas, les cendres que contient l'urne pourront être dispersées sur une pelouse de dispersion ou que l'urne pourra être conservée par d'autres membres de la famille.

L'auteur principal déclare qu'elle ne voit pas où est le problème, puisque les cendres pourraient de toute manière être dispersées sur n'importe quel terrain privé.

Het amendement nr. 22 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 stem, bij 2 onthoudingen.

*
* *

Het aldus geamendeerde ontwerp wordt eenparig aangenomen door de acht aanwezige leden.

*
* *

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteur, *De voorzitter,*
Francy VAN DER WILDT, Joelle MILQUET.

*
* *

TEKSTVERBETERINGEN

Artikel 3

Het derde en vierde lid van het voorgestelde artikel 1 wisselen van plaats.

Artikel 7

Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 5 vangt aan als volgt:

«Wanneer er geen beslissing is die bepaalt vanaf welke datum niet langer meer begraven wordt (...).»

Artikel 9

Het tweede lid van het 1° luidt als volgt:

«Wanneer het gaat om een gemeentelijke begraafplaats kan de gemeenteraad die bevoegdheid (...) opdragen (...).»

Artikel 10

De voorgestelde tekst vangt aan als volgt:

«Indien een belanghebbende erom verzoekt (...).»

Artikel 11

In het tweede lid van de voorgestelde tekst wordt de volgende wijziging aangebracht teneinde hun in overeenstemming te brengen met de Franse tekst:

«retributie, proportioneel berekend».

L'amendement n° 22 est adopté par 10 voix contre 1 et 2 abstentions.

*
* *

Le projet ainsi amendé a été adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

*
* *

Confiance a été faite à la rapporteuse pour la rédaction du présent rapport.

La rapporteuse, *La présidente,*
Francy VAN DER WILDT, Joelle MILQUET.

*
* *

CORRECTIONS DE TEXTE

Article 3

Inverser le troisième et le quatrième alinéa de l'article 1er proposé.

Article 7

Le texte néerlandais du premier membre du § 3 de l'article 5 proposé est modifié comme suit:

«Wanneer er geen beslissing is die bepaalt vanaf welke datum niet langer meer begraven wordt (...).»

Article 9

Le texte néerlandais du deuxième alinéa du texte proposé sous le 1° est modifié comme suit:

«Wanneer het gaat om een gemeentelijke begraafplaats kan de gemeenteraad die bevoegdheid (...) opdragen (...).»

Article 10

Le début du texte proposé en néerlandais est modifié comme suit:

«Indien een belanghebbende erom verzoekt (...).»

Article 11

Pour rendre le texte néerlandais conforme au texte français, on en modifie le deuxième alinéa du texte proposé comme suit:

«retributie, proportioneel berekend».

Artikel 12, 2°

Op het 2° van de voorgestelde wijzigingen, «(...) een jaar lang bij het graf en een ander aan de ingang (...)» vervangen door:

«(...) een jaar lang zowel bij het graf als aan de ingang (...)».

Artikel 16

In § 2 van de Nederlandse teks, de woorden «een vrijwillige» vervangen door de woorden «vrijwillig».

Artikel 18

In de voorgestelde tekst de woorden «te voorschijn gekomen» vervangen door het woord «aangetroffen».

Artikel 23

De voorgestelde tekst vangt aan als volgt: «Als de omstandigheden (...)».

Artikel 24

De voorgestelde tekst vangt aan als volgt: «In het eerste lid worden worden (...) de woorden (...)».

Artikel 25

Het 3° van de voorgestelde tekst wordt gewijzigd als volgt: «De in het vorige lid bedoelde termijn wordt bepaald of verlengd door de gemeente of de intercommunale die de begraafplaats beheert. Voor de gemeente is het bevoegd orgaan het college van burgemeester en schepenen.»

ALGEMENE VERBETERINGEN

Verbeteringen in de Franse tekst.

.

Article 12, 2°

Au 2° des modifications proposées, remplacer «(...) affichée pendant un an sur le lieu de sépulture et une autre à l'entrée (...)» par:

«(...) affichée pendant un an tant sur le lieu de sépulture qu'à l'entrée (...)».

Article 16

Dans le texte néerlandais du § 2, les mots «een vrijwillige» sont remplacés par «vrijwillig».

Article 18

Remplacer «mis à jour» par «découverts» dans le texte proposé.

Article 23

Le texte néerlandais est modifié comme suit: «Als de omstandigheden (...)».

Article 24

Le texte néerlandais est modifié comme suit: «In het eerste lid worden worden (...) de woorden (...)».

Article 25

Le texte proposé au 3° est modifié comme suit: «Le délai visé à l'alinéa précédent est fixé ou prorogé par la commune ou l'intercommunale qui gère le cimetière. Pour ce qui est de la commune, l'organe compétent est le collège des bourgmestre et échevins.»

CORRECTIONS GÉNÉRALES

En règle générale, il y a lieu de remplacer dans tout le texte «Dans» par «À», chaque fois qu'il s'agit de modifier un article, un paragraphe ou un alinéa.

Aux articles 20, 21 et 23, le titre «Procureur du Roi» s'écrit «procureur du Roi».

**VERGELIJKING VAN
DE AANGENOMEN TEKSTEN**

**TEXTES ADOPTÉS
COMPARATIFS**

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Het opschrift van hoofdstuk I, afdeling I, van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, wordt vervangen door het volgende opschrift :

«Gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen en crematoria».

Art. 3

Artikel 1 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Artikel 1. — Iedere gemeente moet over ten minste één begraafplaats beschikken. Meerdere gemeenten kunnen zich evenwel verenigen om over een gemeenschappelijke begraafplaats te beschikken.

Enkel een gemeente of een vereniging van gemeenten kan een crematorium oprichten en beheren.

Iedere begraafplaats en ieder crematorium dienen over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium te beschikken.

Ieder crematorium wordt opgericht binnen de omheining van een begraafplaats of op een daarmede in verbinding staand stuk grond, gelegen in dezelfde gemeente als de begraafplaats.».

Art. 4

Artikel 2 van dezelfde wet wordt aangevuld door een lid luidend als volgt :

«De Koning bepaalt de criteria voor de oprichting en het beheer van crematoria. Hij organiseert de controle op de naleving van deze criteria.».

Art. 5

In artikel 3, eerste zin, van dezelfde wet worden de woorden «De begraafplaats wordt» vervangen door de woorden «De begraafplaats en het crematorium worden».

Tekst aangenomen door de Commissie

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Het opschrift van hoofdstuk I, afdeling I, van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, wordt vervangen door het volgende opschrift :

«Gemeentelijke of intergemeentelijke begraafplaatsen en crematoria».

Art. 3

Artikel 1 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Artikel 1. — Iedere gemeente moet over ten minste één begraafplaats beschikken. Meerdere gemeenten kunnen zich evenwel verenigen om over een gemeenschappelijke begraafplaats te beschikken.

Enkel een gemeente of een vereniging van gemeenten kan een crematorium oprichten en beheren.

Ieder crematorium wordt opgericht binnen de omheining van een begraafplaats of op een daarmede in verbinding staand stuk grond, gelegen in dezelfde gemeente als de begraafplaats.

Iedere begraafplaats en ieder intergemeentelijk crematorium dienen over een urnenveld, een strooiweide en een columbarium te beschikken.»

Art. 4

Artikel 2 van dezelfde wet wordt aangevuld door een lid luidend als volgt :

«De Koning bepaalt de criteria voor de oprichting en het beheer van crematoria. Hij organiseert de controle op de naleving van deze criteria.»

Art. 5

In artikel 3, eerste zin, van dezelfde wet worden de woorden «De begraafplaats wordt» vervangen door de woorden «De begraafplaats en het crematorium worden».

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'intitulé du chapitre Ier, section Ire, de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures, est remplacé par l'intitulé suivant :

«Des cimetières et établissements crématoires communaux ou intercommunaux».

Art. 3

L'article 1er de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Article 1er. — Chaque commune doit disposer d'un cimetière au moins. Toutefois, plusieurs communes peuvent s'associer pour disposer d'un cimetière commun.

Seule une commune ou une association de communes peut créer et exploiter un établissement crématoire.

Tout cimetière et tout établissement crématoire doivent disposer d'une parcelle d'inhumation des urnes, d'une pelouse de dispersion et d'un columbarium.

Tout établissement crématoire est construit dans l'enceinte d'un cimetière ou sur un terrain situé dans la même commune que le cimetière et communiquant avec celui-ci.».

Art. 4

L'article 2 de la même loi est complété par un alinéa rédigé comme suit :

«Le Roi fixe les critères de création et d'exploitation des établissements crématoires. Il organise le contrôle du respect de ces critères.».

Art. 5

Dans l'article 3, première phrase, de la même loi, les mots «Le cimetière est clôturé» sont remplacés par les mots «Le cimetière et l'établissement crématoire sont clôturés».

Texte adopté par la commission

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'intitulé du chapitre Ier, section Ire, de la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures, est remplacé par l'intitulé suivant :

«Des cimetières et établissements crématoires communaux ou intercommunaux».

Art. 3

L'article 1er de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Article 1er. — Chaque commune doit disposer d'un cimetière au moins. Toutefois, plusieurs communes peuvent s'associer pour disposer d'un cimetière commun.

Seule une commune ou une association de communes peut créer et exploiter un établissement crématoire.

Tout établissement crématoire est construit dans l'enceinte d'un cimetière ou sur un terrain situé dans la même commune que le cimetière et communiquant avec celui-ci.

Tout cimetière et tout établissement crématoire intercommunal doivent disposer d'une parcelle d'inhumation des urnes, d'une pelouse de dispersion et d'un columbarium.»

Art. 4

L'article 2 de la même loi est complété par un alinéa rédigé comme suit :

«Le Roi fixe les critères de création et d'exploitation des établissements crématoires. Il organise le contrôle du respect de ces critères.»

Art. 5

Dans l'article 3, première phrase, de la même loi, les mots «Le cimetière est clôturé» sont remplacés par les mots «Le cimetière et l'établissement crématoire sont clôturés».

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

Art. 6

In artikel 4 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid worden tussen de woorden «begraafplaatsen» en «vallen» de woorden «en crematoria» ingevoegd;

2° het artikel wordt aangevuld met het volgende lid :

«Op de intergemeentelijke begraafplaatsen en in de intergemeentelijke crematoria worden de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden uitgeoefend door de overheid van de gemeente waar de begraafplaats of het crematorium ligt.»

Art. 7

In artikel 5 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste en derde lid van § 1 worden de woorden «of de intercommunale» na de woorden «de gemeenteraad» ingevoegd;

2° in § 2, worden tussen de woorden «de in § 1 bepaalde tijd» en de woorden «wordt de beslissing» de woorden «of tenminste vijf jaar na de laatste begraafplaats, waarbij de inschrijving in het begraafregister als bewijs geldt,» ingevoegd;

3° in § 2 worden de woorden «de beslissing waarbij de gemeenteraad een andere bestemming geeft» vervangen door de woorden «het besluit waarbij de gemeenteraad of de beslissing waarbij de intercommunale een andere bestemming geeft»;

4° het artikel wordt aangevuld met een § 3, luidende :

«§ 3. Wanneer er geen beslissing is die de datum bepaalt waarop niet meer begraven wordt, kan de gemeenteraad of de intercommunale eveneens beslissen een andere bestemming te geven aan een oude begraafplaats als er tenminste tien jaar zijn verlopen na de laatste begraafplaats op deze begraafplaats, waarbij de inschrijving in het begraafregister als bewijs geldt.

In dit geval kan het besluit van de gemeenteraad of de beslissing van de intercommunale om een andere bestemming te geven aan de begraafplaats, eerst in werking treden een jaar nadat het besluit of de beslissing is genomen en voor zover een afschrift ervan gedurende een jaar bij de ingang van de begraafplaats is aangeplakt.

Tekst aangenomen door de Commissie

Art. 6

In artikel 4 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid worden tussen de woorden «begraafplaatsen» en «vallen» de woorden «en crematoria» ingevoegd;

2° het artikel wordt aangevuld met het volgende lid :

«Op de intergemeentelijke begraafplaatsen en in de intergemeentelijke crematoria worden de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden uitgeoefend door de overheid van de gemeente waar de begraafplaats of het crematorium ligt.»

Art. 7

In artikel 5 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste en derde lid van § 1 worden de woorden «of de intercommunale» na de woorden «de gemeenteraad» ingevoegd;

2° in § 2, worden tussen de woorden «de in § 1 bepaalde tijd» en de woorden «wordt de beslissing» de woorden «of tenminste vijf jaar na de laatste begraafplaats, waarbij de inschrijving in het begraafregister als bewijs geldt,» ingevoegd;

3° in § 2 worden de woorden «de beslissing waarbij de gemeenteraad een andere bestemming geeft» vervangen door de woorden «het besluit waarbij de gemeenteraad of de beslissing waarbij de intercommunale een andere bestemming geeft»;

4° het artikel wordt aangevuld met een § 3, luidende :

«§ 3. Wanneer er geen beslissing is die bepaalt vanaf welke datum niet langer meer begraven wordt, kan de gemeenteraad of de intercommunale eveneens beslissen een andere bestemming te geven aan een oude begraafplaats als er tenminste tien jaar zijn verlopen na de laatste begraafplaats op deze begraafplaats, waarbij de inschrijving in het begraafregister als bewijs geldt.

In dit geval kan het besluit van de gemeenteraad of de beslissing van de intercommunale om een andere bestemming te geven aan de begraafplaats, eerst in werking treden een jaar nadat het besluit of de beslissing is genomen en voor zover een afschrift ervan gedurende een jaar bij de ingang van de begraafplaats is aangeplakt.

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

Art. 6

A l'article 4 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, les mots «et établissements crématoires» sont insérés entre les mots «cimetières» et «communaux»;

2° l'article est complété par l'alinéa suivant :

«Dans les cimetières et établissements crématoires intercommunaux, les compétences visées à l'alinéa 1er sont exercées par les autorités de la commune sur le territoire de laquelle le cimetière ou l'établissement crématoire est établi.».

Art. 7

A l'article 5 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans les alinéas 1er et 3 du § 1er, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés après les mots «le conseil communal»;

2° dans le § 2, entre les mots «A l'expiration du délai fixé au § 1er» et les mots «, la délibération» sont insérés les mots «ou cinq ans au moins après la dernière inhumation, l'inscription au registre des inhumations faisant foi»;

3° dans le § 2, les mots «la délibération du conseil communal décidant» sont remplacés par les mots «la délibération du conseil communal ou la décision de l'intercommunale ordonnant»;

4° un § 3 libellé comme suit est ajouté :

«§ 3. A défaut de décision fixant une date de cessation des inhumations, le conseil communal ou l'intercommunale peut également décider le changement d'affectation d'un ancien cimetière s'il s'est écoulé dix ans au moins depuis la dernière inhumation dans celui-ci, l'inscription au registre des inhumations faisant foi.

Dans ce cas, la délibération du conseil communal ou la décision de l'intercommunale ordonnant le changement d'affectation du cimetière ne peut sortir ses effets qu'un an après qu'elle a été prise et pour autant qu'une copie de la délibération ou de la décision ait été affichée pendant un an à l'entrée du cimetière.

Texte adopté par la commission

Art. 6

À l'article 4 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, les mots «et établissements crématoires» sont insérés entre les mots «cimetières» et «communaux»;

2° l'article est complété par l'alinéa suivant :

«Dans les cimetières et établissements crématoires intercommunaux, les compétences visées à l'alinéa 1er sont exercées par les autorités de la commune sur le territoire de laquelle le cimetière ou l'établissement crématoire est établi.»

Art. 7

À l'article 5 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans les alinéas 1er et 3 du § 1er, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés après les mots «le conseil communal»;

2° dans le § 2, entre les mots «À l'expiration du délai fixé au § 1er» et les mots «, la délibération» sont insérés les mots «ou cinq ans au moins après la dernière inhumation, l'inscription au registre des inhumations faisant foi»;

3° dans le § 2, les mots «la délibération du conseil communal décidant» sont remplacés par les mots «la délibération du conseil communal ou la décision de l'intercommunale ordonnant»;

4° un § 3 libellé comme suit est ajouté :

«§ 3. À défaut de décision fixant une date de cessation des inhumations, le conseil communal ou l'intercommunale peut également décider le changement d'affectation d'un ancien cimetière s'il s'est écoulé dix ans au moins depuis la dernière inhumation dans celui-ci, l'inscription au registre des inhumations faisant foi.

Dans ce cas, la délibération du conseil communal ou la décision de l'intercommunale ordonnant le changement d'affectation du cimetière ne peut sortir ses effets qu'un an après qu'elle a été prise et pour autant qu'une copie de la délibération ou de la décision ait été affichée pendant un an à l'entrée du cimetière.

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

De bepalingen van § 2 zijn eveneens van toepassing.».

Art. 8

Het opschrift van hoofdstuk I, afdeling II, van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende opschrift :

«Concessies».

Art. 9

In artikel 6 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 10 januari 1980, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste en het tweede lid worden vervangen door de volgende bepaling :

«De gemeenteraad of de intercommunale kan op de gemeentelijke, respectievelijk intergemeentelijke begraafplaatsen grafconcessies of concessies voor columbaria verlenen.

In geval van een gemeentelijke begraafplaats kan de gemeenteraad die bevoegdheid aan het college van burgemeester en schepenen opdragen.»;

2° het derde lid wordt gewijzigd als volgt :

a) de woorden «als graf» vervallen;

b) het lid wordt aangevuld als volgt :

«Door de concessiehouder aangewezen derden kunnen daar ook worden bijgezet.»;

3° tussen het derde en het vierde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«Wanneer iemand overlijdt terwijl hij op dat ogenblik een feitelijk gezin vormde, kan de overlevende een concessie aanvragen.».

Art. 10

Artikel 7, vierde lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 4 juli 1973, wordt vervangen door de volgende bepaling :

Tekst aangenomen door de Commissie

De bepalingen van § 2 zijn eveneens van toepassing.»

Art. 8

Het opschrift van hoofdstuk I, afdeling II, van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende opschrift :

«Concessies».

Art. 9

In artikel 6 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 10 januari 1980, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste en het tweede lid worden vervangen door de volgende bepaling :

«De gemeenteraad of de intercommunale kan op de gemeentelijke, respectievelijk intergemeentelijke begraafplaatsen grafconcessies of concessies voor columbaria verlenen.

Wanneer het gaat om een gemeentelijke begraafplaats kan de gemeenteraad die bevoegdheid aan het college van burgemeester en schepenen opdragen.»;

2° het derde lid wordt gewijzigd als volgt :

a) de woorden «als graf» vervallen;

b) het lid wordt aangevuld als volgt :

«Door de concessiehouder aangewezen derden kunnen daar ook worden bijgezet.»;

3° tussen het derde en het vierde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«Wanneer iemand overlijdt terwijl hij op dat ogenblik een feitelijk gezin vormde, kan de overlevende een concessie aanvragen.»

Art. 10

In artikel 7 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° tussen het tweede en het derde lid worden de volgende leden ingevoegd :

«De hernieuwingen kunnen enkel geweigerd worden indien de belanghebbende onvoldoende financiële waarborgen voor het onderhoud van de concessie kan voorleggen.

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

Les dispositions du § 2 sont également d'application.».

Art. 8

L'intitulé du chapitre Ier, section II, de la même loi est remplacé par l'intitulé suivant :

«Des concessions».

Art. 9

A l'article 6 de la même loi, modifié par la loi du 10 janvier 1980, sont apportées les modifications suivantes :

1° les alinéas 1er et 2 sont remplacés par les alinéas suivants :

«Le conseil communal ou l'intercommunale peut accorder des concessions de sépulture ou de columbarium dans les cimetières respectivement communaux ou intercommunaux.

Dans le cas d'un cimetière communal, le conseil communal peut déléguer ce pouvoir au collège des bourgmestre et échevins.»;

2° l'alinéa 3 est modifié comme suit :

a) les mots «de sépulture» sont supprimés;

b) la phrase suivante est ajoutée :

«Des tiers désignés par le titulaire de la concession peuvent également y être inhumés.»;

3° l'alinéa suivant est inséré entre l'alinéa 3 et l'alinéa 4 :

«Pour les personnes qui au moment du décès de l'une d'elles constituaient un ménage de fait, une concession peut être demandée par le survivant.».

Art. 10

L'article 7, alinéa 4, de la même loi, inséré par la loi du 4 juillet 1973, est remplacé par la disposition suivante :

Texte adopté par la commission

Les dispositions du § 2 sont également d'application.»

Art. 8

L'intitulé du chapitre Ier, section II, de la même loi est remplacé par l'intitulé suivant :

«Des concessions».

Art. 9

À l'article 6 de la même loi, modifié par la loi du 10 janvier 1980, sont apportées les modifications suivantes :

1° les alinéas 1er et 2 sont remplacés par les alinéas suivants :

«Le conseil communal ou l'intercommunale peut accorder des concessions de sépulture ou de columbarium dans les cimetières respectivement communaux ou intercommunaux.

Dans le cas d'un cimetière communal, le conseil communal peut déléguer ce pouvoir au collège des bourgmestre et échevins.»;

2° l'alinéa 3 est modifié comme suit :

a) les mots «de sépulture» sont supprimés;

b) la phrase suivante est ajoutée :

«Des tiers désignés par le titulaire de la concession peuvent également y être inhumés.»;

3° l'alinéa suivant est inséré entre l'alinéa 3 et l'alinéa 4 :

«Pour les personnes qui au moment du décès de l'une d'elles constituaient un ménage de fait, une concession peut être demandée par le survivant.»

Art. 10

À l'article 7 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes:

1° les alinéas suivants sont insérés entre l'alinéa 2 et l'alinéa 3:

«Les renouvellements ne peuvent être refusés que si l'intéressé n'est pas à même de présenter les garanties financières suffisantes pour l'entretien de la concession.»

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

«Op aanvraag van enige belanghebbende die erom verzoekt vóór het verstrijken van de vastgestelde termijn, neemt een nieuwe termijn van dezelfde duur een aanvang vanaf elke nieuwe bijzetting in de concessie. In geval er geen vernieuwing wordt aangevraagd tussen de datum van de laatste bijzetting in de concessie en het verstrijken van de periode waarvoor deze werd verleend, blijft het graf bestaan gedurende een termijn van vijf jaar die begint te lopen op de datum van het overlijden, indien dit overlijden zich minder dan vijf jaar vóór het verstrijken van de concessie heeft voorgedaan.»

Art. 11

Artikel 8 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 8. — De gemeenteraad of de intercommunale stelt het tarief en de voorwaarden voor het verlenen van de concessie vast.

In de gevallen bedoeld in artikel 7, tweede en vierde lid, wordt de retributie, die door de gemeente gevorderd kan worden, berekend op het aantal jaren dat de vervaldatum van de vorige concessie overschrijdt.»

Art. 12

In artikel 9 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 4 juli 1973, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° de tweede volzin van het vierde lid wordt opgeheven;

2° tussen het vierde en het vijfde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«Indien de burgemeester of zijn gemachtigde de in het vorige lid bedoelde personen niet kan opsporen, wordt een afschrift van deze akte een jaar lang bij het graf en een ander aan de ingang van de begraafplaats aangeplakt.»

Art. 13

In artikel 11 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

Tekst aangenomen door de Commissie

De Koning kan verenigingen met rechtspersoonlijkheid, opgericht met het doel de financiële waarborgen voor te leggen, erkennen en kan regels met betrekking tot die waarborgen vaststellen.»

2° het vierde lid, ingevoegd bij de wet van 4 juli 1973, wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Indien een belanghebbende [...] erom verzoekt vóór het verstrijken van de vastgestelde termijn, neemt een nieuwe termijn van dezelfde duur een aanvang vanaf elke nieuwe bijzetting in de concessie. In geval er geen vernieuwing wordt aangevraagd tussen de datum van de laatste bijzetting in de concessie en het verstrijken van de periode waarvoor deze werd verleend, blijft het graf bestaan gedurende een termijn van vijf jaar die begint te lopen op de datum van het overlijden, indien dit overlijden zich minder dan vijf jaar vóór het verstrijken van de concessie heeft voorgedaan.»

Art. 11

Artikel 8 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 8. — De gemeenteraad of de intercommunale stelt het tarief en de voorwaarden voor het verlenen van de concessie vast.

In de gevallen bedoeld in artikel 7, tweede en vierde lid, wordt de retributie, die door de gemeente gevorderd kan worden, proportioneel berekend op het aantal jaren dat de vervaldatum van de vorige concessie overschrijdt.»

Art. 12

In artikel 9 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 4 juli 1973, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° de tweede volzin van het vierde lid wordt opgeheven;

2° tussen het vierde en het vijfde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«Indien de burgemeester of zijn gemachtigde de in het vorige lid bedoelde personen niet kan opsporen, wordt een afschrift van deze akte een jaar lang zowel bij het graf als aan de ingang van de begraafplaats aangeplakt.»

Art. 13

In artikel 11 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

Texte adopté par la commission

«Sur demande introduite par toute personne intéressée avant l'expiration de la période fixée, une nouvelle période de même durée prend cours à partir de chaque nouvelle inhumation dans la concession. Au cas où aucun renouvellement n'est demandé entre la date de la dernière inhumation dans la concession et l'expiration de la période pour laquelle celle-ci a été consentie, la sépulture est maintenue pendant un délai de cinq ans prenant cours à la date du décès si celui-ci est intervenu moins de cinq ans avant la date d'expiration de la concession.».

Art. 11

L'article 8 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 8. — Le conseil communal ou l'intercommunale fixe le tarif et les conditions d'octroi des concessions.

Dans les cas visés à l'article 7, alinéas 2 et 4, la rétribution qui peut être exigée par la commune est calculée au prorata du nombre d'années qui excède la date d'expiration de la concession précédente.».

Art. 12

A l'article 9 de la même loi, modifié par la loi du 4 juillet 1973, sont apportées les modifications suivantes :

1° la deuxième phrase de l'alinéa 4 est supprimée;

2° l'alinéa suivant est inséré entre l'alinéa 4 et l'alinéa 5 :

«Si le bourgmestre ou son délégué ne peut retrouver la trace des personnes visées à l'alinéa précédent, une copie de cet acte est affichée pendant un an sur le lieu de sépulture et une autre à l'entrée du cimetière.».

Art. 13

A l'article 11 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

Le Roi peut reconnaître des associations dotées de la personnalité juridique, créées dans le but de présenter les garanties financières, et Il peut fixer des règles à ces garanties.»

2° l'alinéa 4, inséré par la loi du 4 juillet 1973, est remplacé par la disposition suivante :

«Sur demande introduite par toute personne intéressée avant l'expiration de la période fixée, une nouvelle période de même durée prend cours à partir de chaque nouvelle inhumation dans la concession. Au cas où aucun renouvellement n'est demandé entre la date de la dernière inhumation dans la concession et l'expiration de la période pour laquelle celle-ci a été consentie, la sépulture est maintenue pendant un délai de cinq ans prenant cours à la date du décès si celui-ci est intervenu moins de cinq ans avant la date d'expiration de la concession.»

Art. 11

L'article 8 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 8. — Le conseil communal ou l'intercommunale fixe le tarif et les conditions d'octroi des concessions.

Dans les cas visés à l'article 7, alinéas 2 et 4, la rétribution qui peut être exigée par la commune est calculée au prorata du nombre d'années qui excède la date d'expiration de la concession précédente.»

Art. 12

À l'article 9 de la même loi, modifié par la loi du 4 juillet 1973, sont apportées les modifications suivantes :

1° la deuxième phrase de l'alinéa 4 est supprimée;

2° l'alinéa suivant est inséré entre l'alinéa 4 et l'alinéa 5 :

«Si le bourgmestre ou son délégué ne peut retrouver la trace des personnes visées à l'alinéa précédent, une copie de cet acte est affichée pendant un an sur le lieu de sépulture et une autre à l'entrée du cimetière.»

Art. 13

À l'article 11 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

1° in het tweede lid worden de woorden «Verwaarlozing opleverend onderhoudsverzuim» vervangen door de woorden «Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing uitmaakt.»;

2° in het derde lid wordt tussen de woorden «gemachtigde» en «; die» de woorden «of van de gemachtigde van de intergemeentelijke begraafplaats» ingevoegd;

3° in het vierde lid worden tussen de woorden «gemeenteraad» en «een» de woorden «of de intercommunale» ingevoegd.

Art. 14

Artikel 12 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 12. — De stoffelijke overschotten dienen in een doodskist geplaatst te worden.

Een balseming, voorafgaandelijk aan de kisting, kan in de door de Koning bepaalde gevallen toegelaten worden.

Het gebruik van doodskisten, foedralen, doodswaden, produkten en procédés die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten, is verboden.

De Koning omschrijft de in het voorgaande lid bedoelde voorwerpen en procédés, alsook de voorwaarden waaraan een doodskist dient te beantwoorden.».

Art. 15

Artikel 14, eerste lid, van dezelfde wet wordt aangevuld met de volgende bepaling :

«Lijken dienen met een lijkwagen of een daartoe speciaal uitgeruste wagen te worden vervoerd.».

Art. 16

Artikel 15bis van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 28 december 1989, wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 15bis. — § 1. Er zijn twee vormen van lijkbezorging : begraven en verstrooien of bewaren van de as na crematie.

§ 2. Elkeen kan tijdens zijn leven een vrijwillige schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbe-

Tekst aangenomen door de Commissie

1° in het tweede lid worden de woorden «Verwaarlozing opleverend onderhoudsverzuim» vervangen door de woorden «Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing uitmaakt.»;

2° in het derde lid worden tussen de woorden «gemachtigde» en «; die» de woorden «of van de gemachtigde van de intergemeentelijke begraafplaats» ingevoegd;

3° in het vierde lid worden tussen de woorden «gemeenteraad» en «een» de woorden «of de intercommunale» ingevoegd.

Art. 14

Artikel 12 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 12. — De stoffelijke overschotten dienen in een doodskist geplaatst te worden.

Een balseming, voorafgaandelijk aan de kisting, kan in de door de Koning bepaalde gevallen toegelaten worden.

Het gebruik van doodskisten, foedralen, doodswaden, produkten en procédés die de natuurlijke en normale ontbinding van het lijk of de crematie beletten, is verboden.

De Koning omschrijft de in het voorgaande lid bedoelde voorwerpen en procédés, alsook de voorwaarden waaraan een doodskist dient te beantwoorden.».

Art. 15

Artikel 14, eerste lid, van dezelfde wet wordt aangevuld met de volgende bepaling :

«Lijken dienen met een lijkwagen of een daartoe speciaal uitgeruste wagen te worden vervoerd.».

Art. 16

Artikel 15bis van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 28 december 1989, wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 15bis. — § 1. Er zijn twee vormen van lijkbezorging : begraven en verstrooien of bewaren van de as na crematie.

§ 2. Elkeen kan tijdens zijn leven vrijwillig een schriftelijke kennisgeving van zijn laatste wilsbe-

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

1° dans l'alinéa 2 du texte néerlandais, les mots «Verwaarlozing opleverend onderhoudsverzuim» sont remplacés par les mots «Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing uitmaakt.»;

2° dans l'alinéa 3, les mots «ou du délégué du cimetière intercommunal» sont insérés entre les mots «délégué» et «, affiché»;

3° dans l'alinéa 4, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés entre les mots «conseil communal» et le mot «peut».

Art. 14

L'article 12 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 12. — Les dépouilles mortelles doivent être placées dans un cercueil.

Un embaumement préalable à la mise en bière peut être autorisé dans les cas déterminés par le Roi.

L'emploi de cercueils, de gaines, de linceuls, de produits et de procédés empêchant soit la décomposition naturelle et normale des corps, soit la crémation, est interdit.

Le Roi définit les objets et procédés visés à l'alinéa précédent, ainsi que les conditions auxquelles les cercueils doivent répondre.».

Art. 15

L'article 14, alinéa 1er, de la même loi, est complété par la disposition suivante :

«Le transport des corps doit être effectué au moyen d'un corbillard ou d'un véhicule spécialement équipé à cette fin.».

Art. 16

L'article 15*bis* de la même loi, inséré par la loi du 28 décembre 1989, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 15*bis*. — § 1er. Il y a deux modes de sépulture : l'inhumation et la dispersion ou la conservation des cendres après crémation.

§ 2. Toute personne peut, de son vivant, informer de son plein gré et par écrit l'officier de l'état civil de

Texte adopté par la commission

1° dans l'alinéa 2 du texte néerlandais, les mots «Verwaarlozing opleverend onderhoudsverzuim» sont remplacés par les mots «Onderhoudsverzuim dat verwaarlozing uitmaakt.»;

2° dans l'alinéa 3, les mots «ou du délégué du cimetière intercommunal» sont insérés entre les mots «délégué» et «, affiché»;

3° dans l'alinéa 4, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés entre les mots «conseil communal» et le mot «peut».

Art. 14

L'article 12 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 12. — Les dépouilles mortelles doivent être placées dans un cercueil.

Un embaumement préalable à la mise en bière peut être autorisé dans les cas déterminés par le Roi.

L'emploi de cercueils, de gaines, de linceuls, de produits et de procédés empêchant soit la décomposition naturelle et normale des corps, soit la crémation, est interdit.

Le Roi définit les objets et procédés visés à l'alinéa précédent, ainsi que les conditions auxquelles les cercueils doivent répondre.».

Art. 15

L'article 14, alinéa 1er, de la même loi, est complété par la disposition suivante :

«Le transport des corps doit être effectué au moyen d'un corbillard ou d'un véhicule spécialement équipé à cette fin.».

Art. 16

L'article 15*bis* de la même loi, inséré par la loi du 28 décembre 1989, est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 15*bis*. — § 1er. Il y a deux modes de sépulture : l'inhumation et la dispersion ou la conservation des cendres après crémation.

§ 2. Toute personne peut, de son vivant, informer de son plein gré et par écrit l'officier de l'état civil de

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

schikking inzake de wijze van lijkbezorging richten tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

Deze kennisgeving wordt in het gemeentelijk register van de bevolking ingeschreven op de door de Koning bepaalde wijze.

Deze laatste wilsbeschikking wordt gelijkgesteld met de aanvraag om verlof tot crematie voorzien in artikel 21, § 1, eerste lid, of met de akte voorzien in artikel 21, § 2.

Indien het overlijden in een andere gemeente dan die van de hoofdverblijfplaats heeft plaatsgehad, moet de gemeente van de hoofdverblijfplaats zonder verwijl de gemeente van overlijden, op haar aanvraag, de informatie betreffende de in het tweede lid bedoelde laatste wilsbeschikking verzenden.».

Art. 17

In artikel 17, tweede lid, van dezelfde wet, worden tussen de woorden «gemeenteraad» en «bepaalt» de woorden «of de intercommunale» ingevoegd.

Art. 18

Artikel 19, derde lid, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Onverminderd de naleving van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging overeenkomstig artikel 15*bis*, beslist de gemeenteraad of de intercommunale welke bestemming dient gegeven te worden aan binnen de omheining van de begraafplaats te voorschijn gekomen stoffelijke resten.».

Art. 19

Het opschrift van hoofdstuk II, afdeling III, van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende opschrift :

«Crematie».

Art. 20

Artikel 20 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 20. — § 1. Voor crematie is een verlof vereist, dat wordt verleend door de ambtenaar van de burgerlijke stand die het overlijden heeft vastgesteld, indien

Tekst aangenomen door de Commissie

schikking inzake de wijze van lijkbezorging, hetzij begraven, hetzij verstrooien of bewaren van de as na crematie, richten tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn gemeente.

Deze kennisgeving wordt in het gemeentelijk register van de bevolking ingeschreven op de door de Koning bepaalde wijze.

Deze laatste wilsbeschikking wordt gelijkgesteld met de aanvraag om verlof tot crematie voorzien in artikel 21, § 1, eerste lid, of met de akte voorzien in artikel 21, § 2.

Indien het overlijden in een andere gemeente dan die van de hoofdverblijfplaats heeft plaatsgehad, moet de gemeente van de hoofdverblijfplaats zonder verwijl de gemeente van overlijden, op haar aanvraag, de informatie betreffende de in het tweede lid bedoelde laatste wilsbeschikking verzenden.».

Art. 17

In artikel 17, tweede lid, van dezelfde wet, worden tussen de woorden «gemeenteraad» en «bepaalt» de woorden «of de intercommunale» ingevoegd.

Art. 18

Artikel 19, derde lid, van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Onverminderd de naleving van de laatste wilsbeschikking inzake de wijze van lijkbezorging overeenkomstig artikel 15*bis*, beslist de gemeenteraad of de intercommunale welke bestemming dient gegeven te worden aan binnen de omheining van de begraafplaats aangetroffen stoffelijke resten.»

Art. 19

Het opschrift van hoofdstuk II, afdeling III, van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende opschrift :

«Crematie».

Art. 20

Artikel 20 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 20. — § 1. Voor crematie is een verlof vereist, dat wordt verleend door de ambtenaar van de burgerlijke stand die het overlijden heeft vastgesteld, indien

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

sa commune de ses dernières volontés quant au mode de sépulture.

Cette communication est consignée au registre communal de la population de la manière déterminée par le Roi.

Cet acte de dernière volonté est assimilé à la demande d'autorisation de crémation prévue à l'article 21, § 1er, alinéa 1er, ou à l'acte prévu à l'article 21, § 2.

Si le décès est intervenu dans une commune autre que celle de la résidence principale, la commune de la résidence principale doit transmettre sans délai à la commune du décès, à sa demande, les informations relatives aux dernières volontés visées à l'alinéa 2. ».

Art. 17

Dans l'article 17, alinéa 2, de la même loi, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés entre les mots «conseil communal» et le mot «fixe».

Art. 18

L'article 19, alinéa 3, de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Sans préjudice du respect des dernières volontés exprimées en matière de sépulture conformément à l'article 15*bis*, le conseil communal ou l'intercommunale décide de la destination à donner aux restes mortels mis à jour dans l'enceinte du cimetière.».

Art. 19

L'intitulé du chapitre II, section III, de la même loi est remplacé par l'intitulé suivant :

«De la crémation».

Art. 20

L'article 20 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 20. — § 1er. La crémation est subordonnée à une autorisation délivrée par l'officier de l'état civil qui a constaté le décès si la personne est décédée en

Texte adopté par la commission

sa commune de ses dernières volontés quant au mode de sépulture, soit l'inhumation, soit la dispersion ou la conservation des cendres après crémation.

Cette communication est consignée au registre communal de la population de la manière déterminée par le Roi.

Cet acte de dernière volonté est assimilé à la demande d'autorisation de crémation prévue à l'article 21, § 1er, alinéa 1er, ou à l'acte prévu à l'article 21, § 2.

Si le décès est intervenu dans une commune autre que celle de la résidence principale, la commune de la résidence principale doit transmettre sans délai à la commune du décès, à sa demande, les informations relatives aux dernières volontés visées à l'alinéa 2. ».

Art. 17

Dans l'article 17, alinéa 2, de la même loi, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés entre les mots «conseil communal» et le mot «fixe».

Art. 18

L'article 19, alinéa 3, de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Sans préjudice du respect des dernières volontés exprimées en matière de sépulture conformément à l'article 15*bis*, le conseil communal ou l'intercommunale décide de la destination à donner aux restes mortels découverts dans l'enceinte du cimetière.»

Art. 19

L'intitulé du chapitre II, section III, de la même loi est remplacé par l'intitulé suivant :

«De la crémation».

Art. 20

L'article 20 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 20. — § 1er. La crémation est subordonnée à une autorisation délivrée par l'officier de l'état civil qui a constaté le décès si la personne est décédée en

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

dat overlijden in België heeft plaatsgehad, of door de procureur des Konings van het arrondissement waar zich ofwel het crematorium ofwel de hoofdverblijfplaats van de overledene bevindt, indien het overlijden heeft plaats gehad in het buitenland.

§ 2. Voor crematie na opgraving is het door artikel 4 bedoelde verlof tot opgraving vereist.

Na het verlenen van het verlof tot opgraving wordt de behoorlijk gemotiveerde aanvraag om verlof tot crematie door de ambtenaar van de burgerlijke stand doorgestuurd aan de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar het crematorium of de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is gevestigd, van de plaats van overlijden of van de plaats waar het stoffelijk overschot begraven is.

Bij deze aanvraag om verlof dient in voorkomend geval een attest van registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging gevoegd te worden.

De procureur des Konings aan wie de vraag gericht is, kan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden vastgesteld werd, vragen hem een dossier dat het in artikel 77 of in artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde attest bevat, over te zenden. Indien dit attest ontbreekt, wordt daarvan door de betrokken ambtenaar de reden opgegeven.

Het verlof tot crematie wordt geweigerd of toegestaan door de procureur des Konings aan wie de vraag tot crematie gericht is.».

Art. 21

In artikel 21, § 1, van dezelfde wet wordt na het woord «voorzien» de woorden «of door zijn gemachtigde» ingevoegd.

Art. 22

Artikel 22 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 22. — § 1. Bij de aanvraag om verlof moet een attest worden gevoegd waarin de behandelende geneesheer of de geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld, vermeldt of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Geldt de aanvraag het lijk van een in België overleden persoon, en heeft de in het bovenstaand lid bedoelde geneesheer bevestigd dat het een natuurlijk

Tekst aangenomen door de Commissie

dat overlijden in België heeft plaatsgehad, of door de procureur des Konings van het arrondissement waar zich ofwel het crematorium ofwel de hoofdverblijfplaats van de overledene bevindt, indien het overlijden heeft plaats gehad in het buitenland.

§ 2. Voor crematie na opgraving is het door artikel 4 bedoelde verlof tot opgraving vereist.

Na het verlenen van het verlof tot opgraving wordt de behoorlijk gemotiveerde aanvraag om verlof tot crematie door de ambtenaar van de burgerlijke stand doorgestuurd aan de procureur des Konings van het arrondissement van de plaats waar het crematorium of de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is gevestigd, van de plaats van overlijden of van de plaats waar het stoffelijk overschot begraven is.

Bij deze aanvraag om verlof dient in voorkomend geval een attest van registratie in de bevolkingsregisters van de laatste wilsbeschikking van de overledene inzake de wijze van lijkbezorging gevoegd te worden.

De procureur des Konings aan wie de vraag gericht is, kan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het overlijden vastgesteld werd, vragen hem een dossier dat het in artikel 77 of in artikel 81 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde attest bevat, over te zenden. Indien dit attest ontbreekt, wordt daarvan door de betrokken ambtenaar de reden opgegeven.

Het verlof tot crematie wordt geweigerd of toegestaan door de procureur des Konings aan wie de vraag tot crematie gericht is.»

Art. 21

In artikel 21, § 1, van dezelfde wet worden na het woord «voorzien» de woorden «of door zijn gemachtigde» ingevoegd.

Art. 22

Artikel 22 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 22. — § 1. Bij de aanvraag om verlof moet een attest worden gevoegd waarin de behandelende geneesheer of de geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld, vermeldt of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Geldt de aanvraag het lijk van een in België overleden persoon, en heeft de in het bovenstaand lid bedoelde geneesheer bevestigd dat het een natuurlijk

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

Belgique, ou par le procureur du Roi de l'arrondissement dans lequel est situé soit l'établissement crématoire soit la résidence principale du défunt, si la personne est décédée à l'étranger.

§ 2. Pour la crémation après exhumation, l'autorisation d'exhumation visée à l'article 4 est requise.

Après l'octroi de l'autorisation d'exhumation, la demande d'autorisation de crémation, dûment motivée, est transmise par l'officier de l'état civil au Procureur du Roi de l'arrondissement du lieu où l'établissement crématoire ou la résidence principale du demandeur est située, du lieu du décès ou du lieu où les restes mortels ont été inhumés.

A cette demande d'autorisation, doit être joint, s'il échet, un certificat d'enregistrement dans les registres de la population des dernières volontés du défunt en matière de mode de sépulture.

Le Procureur du Roi auquel la demande a été adressée peut demander à l'officier de l'état civil du lieu où le décès a été constaté de lui transmettre un dossier comprenant le certificat visé à l'article 77 ou à l'article 81 du Code Civil. Si ce certificat fait défaut, l'officier de l'état civil en indique le motif.

L'autorisation de crémation est refusée ou accordée par le Procureur du Roi qui a reçu la demande de crémation.».

Art. 21

Dans l'article 21, § 1er, de la même loi, les mots « ou par son délégué » sont ajoutés après le mot « funérailles ».

Art. 22

L'article 22 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 22. — § 1er. A la demande d'autorisation doit être joint un certificat dans lequel le médecin traitant ou le médecin qui a constaté le décès indique s'il y a eu mort naturelle ou violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler.

Lorsqu'il s'agit du corps d'une personne décédée en Belgique, et que le médecin visé à l'alinéa précédent a confirmé qu'il s'agit d'une mort naturelle, doit être

Texte adopté par la commission

Belgique, ou par le procureur du Roi de l'arrondissement dans lequel est situé soit l'établissement crématoire soit la résidence principale du défunt, si la personne est décédée à l'étranger.

§ 2. Pour la crémation après exhumation, l'autorisation d'exhumation visée à l'article 4 est requise.

Après l'octroi de l'autorisation d'exhumation, la demande d'autorisation de crémation, dûment motivée, est transmise par l'officier de l'état civil au procureur du Roi de l'arrondissement du lieu où l'établissement crématoire ou la résidence principale du demandeur est située, du lieu du décès ou du lieu où les restes mortels ont été inhumés.

À cette demande d'autorisation, doit être joint, s'il échet, un certificat d'enregistrement dans les registres de la population des dernières volontés du défunt en matière de mode de sépulture.

Le procureur du Roi auquel la demande a été adressée peut demander à l'officier de l'état civil du lieu où le décès a été constaté de lui transmettre un dossier comprenant le certificat visé à l'article 77 ou à l'article 81 du Code civil. Si ce certificat fait défaut, l'officier de l'état civil en indique le motif.

L'autorisation de crémation est refusée ou accordée par le procureur du Roi qui a reçu la demande de crémation.»

Art. 21

Dans l'article 21, § 1er, de la même loi, les mots « ou par son délégué » sont ajoutés après le mot « funérailles ».

Art. 22

L'article 22 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 22. — § 1er. À la demande d'autorisation doit être joint un certificat dans lequel le médecin traitant ou le médecin qui a constaté le décès indique s'il y a eu mort naturelle ou violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler.

Lorsqu'il s'agit du corps d'une personne décédée en Belgique, et que le médecin visé à l'alinéa précédent a confirmé qu'il s'agit d'une mort naturelle, doit être

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

overlijden betreft, dan moet bovendien het verslag worden bijgevoegd van een beëdigd geneesheer door de ambtenaar van de burgerlijke stand aangesteld om de doodsoorzaken na te gaan, in welk verslag wordt vermeld of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Het ereloon en alle daaraan verbonden kosten van de door de ambtenaar van de burgerlijke stand aangestelde geneesheer vallen ten laste van het gemeentebestuur.

§ 2. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet het dossier aan de procureur des Konings van het arrondissement zenden wanneer omstandigheden het vermoeden van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden wettigen of wanneer de geneesheer in een van de onder § 1 voorgeschreven documenten, niet heeft kunnen bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden zijn.

In dat geval kan verlof tot crematie eerst worden verleend nadat de procureur des Konings aan de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft laten weten dat hij er zich niet tegen verzet. ».

Art. 23

Een artikel 23bis, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet :

«Art. 23bis. — Als omstandigheden het vereisen, opent de burgemeester van de gemeente waar het crematorium zich bevindt of zijn gemachtigde de doodskist en maakt hij van deze handeling een proces-verbaal op dat hij onverwijld doorstuurt naar de procureur des Konings van het arrondissement waar het crematorium zich bevindt. ».

Tekst aangenomen door de Commissie

overlijden betreft, dan moet bovendien het verslag worden bijgevoegd van een beëdigd geneesheer door de ambtenaar van de burgerlijke stand aangesteld om de doodsoorzaken na te gaan, in welk verslag wordt vermeld of het overlijden te wijten is aan een natuurlijke of gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak.

Het ereloon en alle daaraan verbonden kosten van de door de ambtenaar van de burgerlijke stand aangestelde geneesheer vallen ten laste van het gemeentebestuur van de woonplaats van de overledene.

§ 2. De ambtenaar van de burgerlijke stand moet het dossier aan de procureur des Konings van het arrondissement zenden wanneer omstandigheden het vermoeden van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden wettigen of wanneer de geneesheer in een van de onder § 1 voorgeschreven documenten, niet heeft kunnen bevestigen dat er geen tekens of aanwijzingen van een gewelddadige of verdachte of niet vast te stellen oorzaak van overlijden zijn.

In dat geval kan verlof tot crematie eerst worden verleend nadat de procureur des Konings aan de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft laten weten dat hij er zich niet tegen verzet. »

Art. 23

Een artikel 23bis, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet :

«Art. 23bis. — Als de omstandigheden het vereisen, opent de burgemeester van de gemeente waar het crematorium zich bevindt of zijn gemachtigde de doodskist en maakt hij van deze handeling een proces-verbaal op dat hij onverwijld doorstuurt naar de procureur des Konings van het arrondissement waar het crematorium zich bevindt. »

Art. 24

Artikel 24 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 24. — § 1. De as van de verbrande lijken kan :

a) 1. ofwel in urnen worden geplaatst die binnen de omheining van de begraafplaats :

- op ten minste acht decimeter diepte worden begraven;

- of in een columbarium worden bijgezet;

2. ofwel worden uitgestrooid op een daartoe bestemd perceel van de begraafplaats;

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

joint, en outre, le rapport d'un médecin assermenté commis par l'officier de l'état civil pour vérifier les causes du décès, indiquant s'il y a eu mort naturelle ou violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler.

Les honoraires et tous les frais y afférents du médecin commis par l'officier de l'état civil, sont à charge de l'administration communale.

§ 2. Le dossier doit être transmis par l'officier de l'état civil au procureur du Roi de l'arrondissement lorsqu'il existe des circonstances permettant de soupçonner qu'il y eu mort violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler ou lorsque, dans l'un des documents exigés par le § 1er, le médecin n'a pu affirmer qu'il n'y avait pas de signes ou indices de mort violente ou suspecte ou d'une cause de décès impossible à déceler.

Dans ce cas, la crémation ne peut être autorisée qu'après que le procureur du Roi a fait connaître à l'officier de l'état civil qu'il ne s'y oppose pas. ».

Art. 23

Un article 23bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 23bis. — Si les circonstances l'exigent, le bourgmestre de la commune dans laquelle est situé l'établissement crématoire ou son délégué procède à l'ouverture du cercueil et dresse procès-verbal de cette opération qu'il transmet sans délai au Procureur du Roi de l'arrondissement dans lequel l'établissement crématoire est situé. ».

Texte adopté par la commission

joint, en outre, le rapport d'un médecin assermenté commis par l'officier de l'état civil pour vérifier les causes du décès, indiquant s'il y a eu mort naturelle ou violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler.

Les honoraires et tous les frais y afférents du médecin commis par l'officier de l'état civil, sont à charge de l'administration communale du domicile du défunt.

§ 2. Le dossier doit être transmis par l'officier de l'état civil au procureur du Roi de l'arrondissement lorsqu'il existe des circonstances permettant de soupçonner qu'il y eu mort violente ou suspecte ou une cause de décès impossible à déceler ou lorsque, dans l'un des documents exigés par le § 1er, le médecin n'a pu affirmer qu'il n'y avait pas de signes ou indices de mort violente ou suspecte ou d'une cause de décès impossible à déceler.

Dans ce cas, la crémation ne peut être autorisée qu'après que le procureur du Roi a fait connaître à l'officier de l'état civil qu'il ne s'y oppose pas. ».

Art. 23

Un article 23bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 23bis. — Si les circonstances l'exigent, le bourgmestre de la commune dans laquelle est situé l'établissement crématoire ou son délégué procède à l'ouverture du cercueil et dresse procès-verbal de cette opération qu'il transmet sans délai au procureur du Roi de l'arrondissement dans lequel l'établissement crématoire est situé. ».

Art. 24

L'article 24 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 24. — § 1er. Les cendres des corps incinérés peuvent :

- a) 1. soit être recueillies dans des urnes qui sont, dans l'enceinte du cimetière :
 - inhumées à au moins huit décimètres de profondeur;
 - ou placées dans un columbarium;
2. soit être dispersées sur une parcelle de terrain du cimetière réservée à cet effet;

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

Art. 24

In artikel 25 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid wordt na het woord «plaatsen» de woorden «zonder afbreuk te doen aan het recht van de concessiehouder» ingevoegd;

2° in het tweede lid worden tussen de woorden «gemeenteraad» en «regelt» de woorden «of de intercommunale» ingevoegd.

Art. 25

In artikel 26 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste lid wordt aangevuld met de woorden «of van de intercommunale»;

2° in het tweede lid vervallen de woorden «door het college van burgemeester en schepenen». Hetzelfde lid wordt bovendien aangevuld met de woorden «of van de intercommunale»;

3° tussen het tweede en het derde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«Het bepalen of verlengen van de termijn bedoeld in het vorige lid behoort tot de bevoegdheid van het college van burgemeester en schepenen in geval van een gemeentelijke begraafplaats of tot die van het bevoegde orgaan in geval van een intergemeentelijke begraafplaats.»

Art. 26

Een artikel 28bis, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet :

«Art. 28bis. — Voor de negentien gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad

Tekst aangenomen door de Commissie

b) in een urne ter beschikking worden gesteld aan de nabestaanden die de zorg er voor op zich nemen en waarbij de begraaving, bewaring of uitstrooiing op een andere plaats dan de begraafplaats gebeurt door of in opdracht van de nabestaande die de zorg ervoor heeft.

§ 2. De Koning kan nadere voorwaarden bepalen waaraan de in § 1 bepaalde begraavingen, bijzettingen of uitstrooiingen moeten voldoen.»

Art. 25

In artikel 25 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid worden na het woord «plaatsen» de woorden «zonder afbreuk te doen aan het recht van de concessiehouder» ingevoegd;

2° in het tweede lid worden tussen de woorden «gemeenteraad» en «regelt» de woorden «of de intercommunale» ingevoegd.

Art. 26

In artikel 26 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste lid wordt aangevuld met de woorden «of van de intercommunale»;

2° in het tweede lid vervallen de woorden «door het college van burgemeester en schepenen». Hetzelfde lid wordt bovendien aangevuld met de woorden «of van de intercommunale»;

3° tussen het tweede en het derde lid wordt het volgende lid ingevoegd :

«De in het vorige lid bedoelde termijn wordt bepaald of verlengd door de gemeente of de intercommunale die de begraafplaats beheert. Voor de gemeente is het bevoegd orgaan het college van burgemeester en schepenen.»

Art. 27

Een artikel 28bis, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet :

«Art. 28bis. — Voor de negentien gemeenten van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

Art. 24

A l'article 25 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, les mots «sans préjudice du droit du titulaire de la concession» sont ajoutés après le mot «sépulture»;

2° dans l'alinéa 2, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés entre les mots «le conseil communal» et le mot «règle».

Art. 25

A l'article 26 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, les mots «ou de l'intercommunale» sont ajoutés après le mot «commune»;

2° dans l'alinéa 2, les mots «décidée par le collège des bourgmestre et échevins,» sont supprimés et les mots «ou l'intercommunale» sont ajoutés après le mot «commune»;

3° l'alinéa suivant est inséré entre l'alinéa 2 et l'alinéa 3 :

«La fixation ou la prorogation du délai visé à l'alinéa précédent relève de la compétence soit du collège des bourgmestre et échevins dans le cas d'un cimetière communal soit de l'organe compétent de l'intercommunale dans le cas d'un cimetière intercommunal.».

Art. 26

Un article 28bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

«Art. 28bis. — Pour les dix-neuf communes de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, les

Texte adopté par la commission

b) être recueillies dans une urne mise à la disposition des proches parents qui assument eux-mêmes le soin de l'inhumer ou de la conserver ou de disperser les cendres à un endroit autre que le cimetière, ou confient ce soin à autrui.

§ 2. Le Roi peut déterminer d'autres conditions auxquelles doivent répondre l'inhumation ou le placement de l'urne ou la dispersion des cendres, visées au § 1er.»

Art. 25

À l'article 25 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, les mots «sans préjudice du droit du titulaire de la concession» sont ajoutés après le mot «sépulture»;

2° dans l'alinéa 2, les mots «ou l'intercommunale» sont insérés entre les mots «le conseil communal» et le mot «règle».

Art. 26

À l'article 26 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans l'alinéa 1er, les mots «ou de l'intercommunale» sont ajoutés après le mot «commune»;

2° dans l'alinéa 2, les mots «décidée par le collège des bourgmestre et échevins,» sont supprimés et les mots «ou l'intercommunale» sont ajoutés après le mot «commune»;

3° l'alinéa suivant est inséré entre l'alinéa 2 et l'alinéa 3 :

«Le délai visé à l'alinéa précédent est fixé ou prorogé par la commune ou l'intercommunale qui gère le cimetière. Pour ce qui est de la commune, l'organe compétent est le collège des bourgmestre et échevins.»

Art. 27

Un article 28bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

«Art. 28bis. — Pour les dix-neuf communes de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, les

**Tekst overgezonden door de Kamer
van volksvertegenwoordigers**

worden de door deze wet aan de provinciegouverneur toegekende bevoegdheden door de gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad uitgeoefend.».

Art. 27

Artikel 30 van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 28

Dezelfde wet wordt aangevuld met een artikel 33, luidend als volgt :

«Art. 33. — De crematoria die op de datum van inwerkingtreding van de wet van ... tot wijziging van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, niet aan de in artikel 1, tweede lid, gestelde voorwaarden voldoen, mogen hun activiteiten blijven uitoefenen gedurende een termijn van vijf jaar die ingaat op de voormelde datum. De inrichtingen voorzien in artikel 1, derde lid, moeten zich in de aan deze crematoria grenzende begraafplaats bevinden.

De artikelen 1, vierde lid, 2, 3, 4, 20, 21, 22, 23, 23*bis* en 29 zijn van toepassing op de in het vorige lid bedoelde crematoria.».

Tekst aangenomen door de Commissie

worden de door deze wet aan de provinciegouverneur toegekende bevoegdheden door de gouverneur van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad uitgeoefend.»

Art. 28

Artikel 30 van dezelfde wet wordt opgeheven.

Art. 29

Dezelfde wet wordt aangevuld met een artikel 33, luidend als volgt :

«Art. 33. — De crematoria die op de datum van inwerkingtreding van de wet van ... tot wijziging van de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, niet aan de in artikel 1, tweede lid, gestelde voorwaarden voldoen, mogen hun activiteiten blijven uitoefenen gedurende een termijn van vijf jaar die ingaat op de voormelde datum. De inrichtingen voorzien in artikel 1, derde lid, moeten zich in de aan deze crematoria grenzende begraafplaats bevinden.

De artikelen 1, vierde lid, 2, 3, 4, 20, 21, 22, 23, 23*bis* en 29 zijn van toepassing op de in het vorige lid bedoelde crematoria.»

**Texte transmis par la Chambre
des représentants**

compétences attribuées par la présente loi au gouverneur de province sont exercées par le gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.».

Art. 27

L'article 30 de la même loi est abrogé.

Art. 28

La même loi est complétée par un article 33, libellé comme suit :

«Art. 33. — Les établissements crématoires qui, à la date de l'entrée en vigueur de la loi du ... modifiant la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures, ne remplissent pas les conditions visées à l'article 1er, alinéa 2, peuvent poursuivre leurs activités pendant un délai de cinq ans prenant cours à la date précitée. Les installations prévues à l'article 1er, alinéa 3, doivent être situées dans le cimetière contigu à ces établissements.

Les articles 1er, alinéa 4, 2, 3, 4, 20, 21, 22, 23, 23bis et 29 sont d'application aux établissements crématoires visés à l'alinéa précédent. ».

Texte adopté par la commission

compétences attribuées par la présente loi au gouverneur de province sont exercées par le gouverneur de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.»

Art. 28

L'article 30 de la même loi est abrogé.

Art. 29

La même loi est complétée par un article 33, libellé comme suit :

«Art. 33. — Les établissements crématoires qui, à la date de l'entrée en vigueur de la loi du ... modifiant la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures, ne remplissent pas les conditions visées à l'article 1er, alinéa 2, peuvent poursuivre leurs activités pendant un délai de cinq ans prenant cours à la date précitée. Les installations prévues à l'article 1er, alinéa 3, doivent être situées dans le cimetière contigu à ces établissements.

Les articles 1er, alinéa 4, 2, 3, 4, 20, 21, 22, 23, 23bis et 29 sont d'application aux établissements crématoires visés à l'alinéa précédent. »

ANNEXE 1

BIJLAGE 1

OVEREENKOMST

Het jaar 1946, den 17 April is het volgende overeengekomen tusschen

1) Het Schepencollege der gemeente Dilbeek, hier vertegenwoordigd door den Heer Robert Verheyden, Burgemeester, bijgestaan door den Heer Arthur Van Everbroeck, Gemeentesecretaris handelende onder voorbehoud van goedkeuring door den Gemeenteraad,

en

2) De Vereeniging zonder winstgevend doel «Société d'Inhumation de la Communauté Israélite de Bruxelles» zetelende, 2, Jozef Dupontstraat te Brussel, hier vertegenwoordigd door de

Salomon Van den Berg,

Président.

Max Dorf,

Administrateur,

Lucien Wertenschlag,

Trésorier.

Artikel 1°. — De onderhavige overeenkomst heeft als basis de toestemming der Hoogere Overheid voor wat betreft den aankoop der perceelen gekadastraerd wijk A nr. 192e, 194, 196 en 197, bestaande eene totale oppervlakte van 1 ha, 77 a, 16 ca, waarvoor het gemeentebestuur, in dato 20 december 1945, een belofte van verkoop verkregen heeft en bestemd tot vergroting van het gemeentelijk kerkhof.

Artikel 2°. — Het hierboven vermelde perceel zal, uitgezonderd de noodige gronden voor de latere verbredening der Statiestraat, gansch ter beschikking gesteld worden van de Vereeniging «Société d'Inhumation de la Communauté Israélite de Bruxelles» voor eeuwigdurende grondvergunningen in vollen grond, grafkelders en een gezamenlijken grafkelder van ongeveer 1 000 plaatsen.

Artikel 3°. — Het verleenen der vergunningen zal afzonderlijk geschieden per begraving, volgens de schikkingen van het gemeentereglement op de grondvergunningen en op de hieronder bepaalde voorwaarden en tarieven.

Artikel 4°. — De vergunningen in vollen grond zullen en 1 m×2 m afmeting hebben en voor tot drie lijken in diepte van dezelfde familie mogen gebruikt worden indien de grond het toelaat. De grafkelders hebben 2,75 m lengte op 1,40 m breedte en mogen tot zes vakken in diepte gebouwd worden volgens het type plan door de gemeente vastgesteld.

De gezamenlijke kelder zal de afmetingen hebben en gebouwd worden volgens de aanduidingen door het Bestuur te bepalen bij de studie van deze kwestie. Nochtans zal de maatschappij gehouden zijn aan het College een ontwerp voor te leggen en de noodige plans door een bouwmeester te doen opmaken om de toelating tot bouwen te kunnen bekomen.

Artikel 2°. — Dat nieuwe gedeelte van het kerkhof zal aangelegd worden bij grondwerken en tracé door den bevoegden gemeentelijken dienst te onderzoeken en op de kosten van de gemeente. De plaatsen der vergunningen in vollen grond, de grafkelders van 1e en 2e klas, de gezamenlijke kelder, de wegen, de plaatsen voor aanplantingen en afsluitingen zullen door den Heer Burgemeester aangeduid worden.

Artikel 6°. — Het tarief voor het verleenen der vergunningen wordt als volgt vastgesteld:

- 1) in vollen grond (1,00×2,00×2 m²)
a) afzonderlijk	3 000 frank
b) twee lijken in diepte	4 500 frank
c) drie lijken in diepte	5 250 frank
d) twee lijken nevens elkaar	9 000 frank (2×2=4 m ²)
- 2) voor grafkelders (enkel de grond)
- A. 1e klas (langs bijzonderste wegen)
a) enkel: 11 550 frank (2,75×1,40=3,85 m ²)
b) dubbel: 20 790 frank (2,75×2,52=6,93 m ²)

B. 2e klas (binnenwegen)

a) enkel: 7 218 frank ($2,75 \times 1,40 = 3,85 \text{ m}^2$)b) dubbel: 12 993 frank ($2,75 \times 2,52 = 6,93 \text{ m}^2$)

Voor de twee categoriën wordt er van af het 3e lijk in diept een vermeerdering van 300 frank per lijk berekend.

3) kinderperk in vollen grond (onder de 7 jaar)

1,50×0,60–0,90

a) één in diepte: 1 750 frank

b) twee in diepte: 2 600 frank

4) Gezamenlijke kelder: 1 250 frank per vak.

Artikel 7°. — De betalingen berekend volgens de in voorgaand artikel vastgestelde tarieven, zullen als volgt geschieden:

1) 1 000 000 frank onmiddellijk na de goedkeuring van de vergroting van het kerkhof door de gepaste overheid.

2) 1 000 000 frank in zes sneden waarvan de eerste van 200 000 frank op 1 Juli 1947, de tweede van 200 000 frank op 1 Juli 1948, de derde tot de zesde snede van 150 000 frank op den 1 Juli van elk der volgende jaren tot 1952.

3) Bij iedere aanvraag tot vergunning, zoodus vóór de teraardebestelling min 1 000 frank voor de 2 000 eerste vergunningen als afkorting op de som van 200 000 in de 1 & 2 § aangeduid.

Artikel 8°. — Bij iedere begrafenis wordt er door de Maatschappij een aanvraag ingediend, den aard der grondvergunning bepalende met aanduiding van den naam of de namen der rechthebbenden, t.t.z. het getal en de namen melden der personen welke er in moeten begraven worden, dit om alle gebeurlijke kwestie over de identiteit van particulieren of families, te vermijden.

Artikel 9°. — Voor het plaatsen der grafzerken op grondvergunningen in vollen grond en kelders, alsook het bouwen der grafkelders zal de maatschappij gehouden zijn zich te onderwerpen aan de bepalingen van het gemeentereglement op dat voorwerp zonder uitzondering.

Voor wat de gezamenlijke kelder betreft, deze zal gansch onder den grond moeten gebouwd worden volgens een plan door de maatschappij voor te leggen, volgens de laatste alinea van artikel 4 en door het gemeentebestuur goedgekeurd.

Voor het plaatsen der grafzerken, zal er voor elk geval een aanvraag moeten ingediend worden met plan in dubbel afschrift op schaal 1/100 gemaakt, welke de maten en materialen zullen aanduiden.

Artikel 10°. — Het onderhoud van al de opgerichte gebouwen, inbegrepen de grafzerken, wordt door de Maatschappij verzekerd. Indien er aan een dezer beschadigingen toegebracht worden door de wedergesteltnis, zakkingen van den grond of door derde personen, zal de gemeente de Maatschappij ervan verwittigen en deze zal gehouden zijn onmiddellijk de herstellingen uit te voeren.

Indien het enkel om herstellingen gaat, en de Maatschappij geen gevolg aan de verwittiging der gemeente gegeven heeft binnen een tijdstip van 3 maanden, zullen de werken van ambtshalve door de gemeente uitgevoerd worden op kosten der Maatschappij; deze kosten zullen betaald worden bij de eerstkomende aanvraag tot vergunning.

Indien het gaat om de beschadigingen welke openbaar gevaar medebrengen en dat de verwittiging door de gemeente gegeven, na vijftien dagen, zonder gevolg zou gebleven zijn, zal gezegde constructie door het toedoen van de gemeente afgebroken worden en de materialen opgestapeld op een te dien einde voorbehouden plaats. Indien dat bouwwerk binnen het jaar niet weer opgericht is, zal de grondvergunning van ambtshalve eindigen en den grond terug ter beschikking der gemeente gesteld worden, zonder schade-loosstelling.

Artikel 11°. Het Gemeentebestuur gelast zich met het gewoon onderhoud, net houden der graven evenals van de wegen, hagen en beplantingen voor versiering van het kerkhof.

Dat onderhoud zal uitgevoerd worden ten rekening van de «Israëlitische Gemeenschap en zal, per graf per jaar, als volgt vastgesteld worden:

A. Voor de grondvergunningen in vollen grond:

1) van de 1e tot de 500e: 100 frank.

2) van de 501 tot de 1 000e: 80 frank.

3) van de 1 001 tot de 2 000e: 65 frank.

4) van de 2 001 tot de 3 000e: 50 frank.

B. Voor de grafzerken op grafkelders geplaatst 120 frank per vak in breedte zonder vermindering op het getal graven.

C. Gezamenlijke kelder:

- 1) van de 1e tot de 250e: 50 frank.
- 2) van de 251 tot de 500e: 45 frank.
- 3) van de 501 tot de 750e: 40 frank.
- 4) van de 751 en meer: 35 frank.

Het bedrag bepaald volgens het aantal graven en berekend naar rato van het hierboven vermeld tarief, zal op 1 Januari van elk jaar, voor den ganschen duur der grondvergunning, moeten betaald worden.

De niet betaling dezer som op den bepaalden datum, zal aanleiding geven tot onmiddellijke schorsing der teraardebestelling.

Indien al de graven bezet zijn, zou de niet-betaling van de kosten voor het jaarlijksch onderhoud, een einde maken aan al het concessierecht van de maatschappij voor het volgende jaar en al de opgerichte gebouwen en grafzerken worden eigendom der gemeente als vergoeding, voor de achtergebleven som. Dat gedeelte van het kerkhof wordt gesloten en komt terug ter vrije beschikking der gemeente.

Nochtans indien om bepaalde redenen de gemeente niet meer, de verzekering van dat gewoon onderhoud der graven, wenscht uit te voeren, zal zij op alle tijdstip voor de volgende jaren opzegging mogen geven zonder verderen uitleg.

Artikel 12°. Gedurende het bouwen der grafkelders, zal het lijk in den gemeentelijken voorloopigen kelder geplaatst worden volgens het gemeentereglement aangaande dit voorwerp.

De betaling van den huurprijs berekend op 150 frank per maand geschiedt voor de begrafenis voor twee maanden in een maal.

Voor de twee volgende maanden wordt de prijs verdubbeld. Indien na vier maanden, de bouwwerken van den grafkelder nog niet aangevangen worden, wordt de toegestane vergunning voor kelder vervangen door een grondvergunning in volle grond mits terugbetaling der ten onrechte gestorte som.

Om in den voorloopigen grafkelder mogen te verblijven, zal de kist een dichte zinken omslag moeten bezitten.

In geval het lijk, tengevolge van een besmettelijke ziekte of een sterken geur de openbare gezondheid in gevaar brengt, zal de teraardebestelling onmiddellijk gebeuren.

Een ontgraving van een lijk al in grond geplaatst gebeurt volgens het gemeentereglement over de ontgravingen mits betaling van de vastgestelde taks. Indien de kist dient vervangen te worden, zal de Maatschappij er voor zorgen.

Artikel 13°. Het openen der grafkelders en het vervoer van lijken van den voorloopigen kelder naar den familie-kelder wordt door den gemeentelijken dienst verzekerd mits betaling van 300 frank voor iedere overbrenging.

De ontgraving gebeurt volgens het gemeentereglement over de ontgravingen mits betaling van de overeenstemmende taks. Indien de kist moet vervangen worden zal het door de Maatschappij geschieden.

Artikel 14°. In strijd met de schikkingen getroffen voor de andere lichamen, zullen de stoffelijke overblijfsels van de Israëlitische personen door hun geloofsgenooten van den wagen mogen afgenomen en naar de begraafplaats gedragen worden.

Indien de familie den wensch uitdrukt, kan de teraardebestelling door den gemeentelijken begrafenisdienst uitgevoerd worden.

De betaling van de door het reglement op het lijkenvervoer en begravingen voorziene taks blijft van toepassing. Deze laatste zal voor de begrafenisdienst door de verzoekende vereeniging in de gemeentekas gestort worden.

Artikel 15°. Indien de maatschappij het wenscht, zullen de 100 tijdelijke grondvergunningen al toegestaan in het nieuw perk voor eeuwigdurende grondvergunningen in vollen grond mogen overgebracht worden mits betaling van het verschil tusschen de prijzen der twee grondvergunningen en de taks voor ontgraving, met levering indien noodig, van een nieuwe kist.

Het overbrengen der lijken die de 100 reeds toegestane vergunningen overtreffen, is verplichtend.

Artikel 16°. De grond zal voor de begravingen volgens de tegenwoordige overeenkomst moeten bereid zijn zes maanden na de goedkeuring van de hierboven vermelde vergrooting van het kerkhof. Bij onstenenis zullen de begravingen voortgezet worden in het tegenwoordige perk met latere overbrenging op de kosten van de gemeente.

Artikel 17°. Om de tegenwoordige overeenkomst van krachte te houden en de gemeente te verbinden het perceel ter beschikking der Maatschappij te behouden, zullen ten minste 24 grondvergunningen per

jaar moeten gekocht worden. Indien men dit getal niet bereikt zal de gemeente gemachtigd zijn de geschikte maatregelen te treffen en de oppervlakte aan de Maatschappij voorbehouden te verminderen.

Artikel 18°. In geval van onttrekking van het kerkhof aan zijn vroegere bestemming of verplaatsing, zal de gemeente gehouden zijn dezelfde geconcedeerde oppervlakte aan de Maatschappij voor te behouden, maar nochtans de ontgravingen, het heropbouwen van kelders, enz. en verplaatsen van grafzerken zullen gansch ten laste der Maatschappij blijven.

Nochtans, indien er betere voorwaarden aan andere concessionarissen door de gemeente verleend worden, zal de hier betrokkene Vereeniging, van deze zelfde voorwaarden kunnen genieten, uitzondering voor wat al de begravingen in de «Eereperken» betreft en waarvan de gemeente den ganschen last op zich genomen heeft.

Artikel 19°. Al de tarieven en prijzen in de tegenwoordige overeenkomst vermeld kunnen in het vervolg aanleiding tot wijzigingen geven zoals volgt:

1° Voor den huurprijs van de voorloopige kelder, de ontgravingen en het openen van kelders, in vergelijking met de wijzigingen aan de tarieven voor de bevolking van Dilbeek toegepast.

2° Voor de grondvergunningen, volgens de wijzigingen aan de prijzen voor de bevolking van Dilbeek toegepast, vermeerderd met 50 %.

3° Voor het onderhoud der graven volgens de gemiddelde van prijsveranderingen voortvloeiende van de hierboven vermelde § 2.

Artikel 20°. Indien voornoemde Maatschappij wegens redenen van gelijk welken aard ook, van het genot van dit perk zou afzien, evenals in voorkomend geval zij de afgesloten verbintenis betreffende de door onderhavige overeenkomst voorgeschreven stortingen en de er in vervatten clausules niet naleeft, zal het gemeentebestuur van Dilbeek alleen beslissen over de nieuwe bestemming der door de Vereeniging niet in gebruik genomen perceelen.

Artikel 21°. Tegenwoordige overeenkomst zal in voege treden na storting in de gemeentekas van het bedrag vastgesteld in artikel 7, § 1.

Artikel 22°. Tegenwoordige overeenkomst zal aan de goedkeuring van den gemeenteraad onderworpen worden.

Namens het Schepencollege:

Op bevel:

De Gemeentesecretaris,

A. Van Everbroeck.

De Burgemeester,

R. Verheyden.

BIJLAGE 2**ANNEXE 2**

Etterbeek, le 10 juillet 1959.

À Messieurs les président et membres de la Société d'inhumations
de la Communauté israélite de Bruxelles

Rue Joseph Dupont, 2

Bruxelles

Messieurs,

Le conseil communal, en séance du 3 juillet 1959, a été saisi du problème du transfert des concessions à perpétuité accordées aux familles pratiquant le culte israélite. Tous les aspects de la question ont été envisagés de même que votre demande tendant à grouper plusieurs corps dans une même sépulture et à pouvoir récupérer les terrains ainsi libérés à votre profit.

Nous avons l'honneur de vous communiquer, ci-après, les bases suivant lesquelles le conseil communal est disposé à accorder, aux familles pratiquant le culte israélite, le transfert de leur concession :

- 1° — octroyer à chaque famille israélite un terrain de même superficie dans le nouveau cimetière;
- 2° — grouper ces terrains dans un emplacement qui sera clôturé d'arbres et de buissons;
- 3° — les exhumations et le transfert des corps sont à charge de la commune;
- 4° — la reconstruction des caveaux, le transport des monuments funéraires, le coût des encadrements de béton pour soutenir ceux-ci, ainsi que le remplacement des cercueils intransportables sont à la charge des familles israélites;
- 5° — si la crypte ne devait pas être reconstruite, les corps y reposant actuellement seront inhumés à perpétuité en pleine terre. Ces inhumations se feront dans un terrain d'une superficie conforme aux prescriptions légales, ni plus ni moins. Les corps des membres d'une même famille, parents ou alliés, reposant dans la crypte seront groupés, à concurrence de trois au maximum, dans la même concession. Ultérieurement, il ne sera pas accordé d'extension du droit d'inhumation dans ces concessions qui ne recevront donc que les corps inhumés dans la crypte actuelle, à l'exclusion de tous autres.

Au cas où cette disposition ne serait pas accueillie par la partie requérante, la commune se réserve le droit d'exiger la reconstruction d'une crypte et de se limiter strictement aux obligations découlant pour elle de la loi et de ses engagements contractuels;

- 6° — en ce qui concerne les concessions non attribuées à la date du 4 mars 1958, des emplacements de même superficie seront mis à la disposition des familles israélites;
- 7° — les concessions transférées dans le nouveau cimetière continueront leurs effets à perpétuité;
- 8° — la décision du conseil communal de ne plus permettre les exhumations en vue du transfert après le 30 juin 1960 est applicable aux tombes israélites.

Nous sommes tout disposés à examiner avec vous, dans un esprit de parfaite compréhension, les problèmes qui pourraient se poser ultérieurement et à leur apporter une solution qui tiendrait compte des lourdes charges qui vont incomber d'une part aux familles israélites et d'autre part à la commune d'Etterbeek.

Veillez agréer, Messieurs, l'assurance de notre considération distinguée.

Par ordonnance :

Le Secrétaire communal,

Le Collège,

BIJLAGE 3

ANNEXE 3

OVEREENKOMST

Het jaar 1946, den 30 December is het volgende overeengekomen tusschen

1e De gemeente Crainhem, hier vertegenwoordigd door den heer Arthur de Zangré, Burgemeester, bijgestaan door den heer Armand Forton, gemeentesekretaris, daartoe behoorlijk gemachtigd door beraadslaging van den gemeenteraad, gedagteekend van 24 September 1946.

en

2e De Vereeniging zonder winstgevend doel «SOCIÉTÉ D'INHUMATION DE LA COMMUNAUTÉ ISRAËLITE DE BRUXELLES», zetelende nr. 2 Jozef Dupontstraat te Brussel, hier vertegenwoordigd door mijnheer Salomon Vanden Berg, Voorzitter, mijnheer Paul Philippson, Ondervoorzitter, en mijnheer Lucien Wertenschlag, Schatbewaarder.

Artikel 1. De vereeniging «SOCIÉTÉ D'INHUMATION DE LA COMMUNAUTÉ ISRAËLITE DE BRUXELLES», in deze overeenkomst «MAATSCHAPPIJ» genoemd, heeft de perceelen grond, gekadastréerd sectie B nr. 260^s en 260^f, palende aan het gemeentekerkhof en toebehoorende aan Verheyden Jan Bt. aangekocht en verbindt zich deze perceelen kosteloos aan de gemeente af te staan om ingelijfd te worden in het gemeentekerkhof.

Artikel 2. De Maatschappij zal op haar kosten het kerkhof zoals hieronder vermeld vergrooten en al de werken uitvoeren die noodig zijn om de perceelen voornoemd in te lijven in het gemeentekerkhof.

Het perceel nr. 260^f zal genivelleerd worden volgens de hoogtepunten te geven door het gemeentebestuur, en dusdanig dat het een eenvormige helling vormt met het bestaande kerkhof.

De grond die van deze uitgraving voortkomt zal gestort worden op perceel sectie A.nr. 260^s, dusdanig dat het met het bestaande kerkhof één geheel vormt.

De hoogpunten zullen door het gemeentebestuur gegeven worden. Op de beide perceelen zullen, daar waar het nodig is, ten laste der Maatschappij ondersteuningsmuren gebouwd worden, die bij machte zijn de drukking van den grond te weerhouden, zowel dan aangehoogden grond als den grond der naburige eigendommen. Het gansch nieuw gedeelte van het kerkhof zal afgesloten worden met een haag van ifplanten.

Indien de Maatschappij zelf de werken in aanbesteding zet, verbindt ze zich in het lastenkohier de noodige waarborgen in te lasschen voor den volmaakten onderhoud van de uitgevoerde werken en zulks in akkoord met het gemeentebestuur.

Artikel 3. De Maatschappij zal op haar kosten ten dienste van het gemeentelijk kerkhof voorloopige kelders bouwen, minstens zes, op de plaatsen aan te duiden door de gemeente.

Artikel 4. De plannen en andere documenten, noodig voor de goede uitvoering der werken, zijn door de Maatschappij te bekostigen en voorafgaandelijk aan de goedkeuring van het gemeentebestuur te onderwerpen.

Artikel 5. Als tegenwaarde voor de hooger opgelegde verplichtingen staat het gemeentebestuur het perceel grond, gekadastréerd sectie A.nr.260^f af aan de Maatschappij, als eeuwigdurende grondvergunning om er de leden van hun gemeenschap te begraven.

Artikel 6. De Maatschappij zal haar perceeleeringsplan aan de goedkeuring van het gemeentebestuur onderwerpen en de aanplantingen doen die het gemeentebestuurzal nodig achten.

Artikel 6bis. De gemeente neemt de onderhoudswerken van wegen en aanplantingen ten haren laste, den onderhoud der graven uitgesloten.

Artikel 7. Voor ieder lijk dat er zal begraven worden zal de Maatschappij voorafgaandelijk de volgende vergoedingen betalen:

1^e Duizend frank inkomrecht op het kerkhof.

2^e Driehonderd frank begravingskosten.

3^e Een jaarlijksche vergoeding voor den onderhoud van het kerkhof, betaalbaar op 1 Januari en vastgesteld als volgt per begraven lijk: Honderd frank voor de eerste vijfhonderd lijken. Tachtig frank vanaf het 501 tot duizendste lijk. Vijf en zestig frank vanaf het 101e tot 2000e . Veertig frank voor de lijken boven de tweeduizend.

Artikel 8. De niet betaling dezer laatste som zal aanleiding geven tot de onmiddellijke schorsing der teraardbestellingen en zal gemeenteraad gemachtigd zijn onderhavige verbintenis te verbreken en die beslissing te nemen die zal worden noodig geacht.

Artikel 9. De hoger opgesomde werken zullen zoodra mogelijk dienen aangevangen te worden en moeten uitgevoerd zijn, uiterlijk op 31 December 1948.

Artikel 10. Voor de begravingen, het plaatsen der grafzerken, alsook voor het bouwen van grafkelders, zal de Maatschappij gehouden zijn zich te onderwerpen aan de bepalingen van de gemeentereglementen op dat voorwerp, zonder uitzondering.

Artikel 11. De onderhoudswerken van graven, kelders, grafstenen, gebouwen, in het gedeelte van het kerkhof aan de maatschappij voorbehouden, vallen ten laste der Maatschappij. Indien er beschadigingen worden toegebracht door de weergesteldheid, inzakkingen van den grond, of door derde personen, zal de gemeente de Maatschappij er van verwittigen en deze zal gehouden zijn de herstellingen uit te voeren. Indien het enkel om herstellingen gaat en de Maatschappij binnen de drie maand geen gevolg geeft aan de verwittiging door de gemeente gegeven, zullen de werken van ambtshalve door de gemeente uitgevoerd worden op de kosten der Maatschappij zonder verdere formaliteiten te moeten vervullen. Deze kosten zullen ten allerlaatste betaald worden bij de eerstkomende begrafenis.

Voor de beschadigingen die een openbaar gevaar zullen daarstellen zal de Maatschappij binnen de vijftien dagen het noodige moeten doen.

Indien al de graven bezet zijn zou de niet betaling van de kosten voor den jaarlijkschen onderhoud, een einde maken aan al het concessierecht van de Maatschappij en zou het gedeelte van het kerkhof, voorbehouden aan de Maatschappij, opnieuw vrij ter beschikking van de gemeente gesteld worden, met al wat er zich op bevindt, onder voorbehoud der rechten van derden.

De Maatschappij zal het recht hebben een kapitaal, door de gemeente vast te stellen, aan de gemeente te storten waarvan de intrest zal dienen voor den eeuwigdurende onderhoud van de begraafplaatsen.

Artikel 12. Gedurende het bouwen der grafkelders zal het lijk in den gemeentelijken voorloopigen kelder geplaatst worden, volgens het gemeentereglement aangaande dit voorwerp.

De betaling van den huurprijs berekend op 150 frank per maand, geschiedt vóór de begrafenis, voor twee maanden in éénmaal.

Voor de twee volgende maanden wordt de prijs verdubbeld.

Indien na vier maanden de bouwwerken van den grafkelder nog niet aangevangen werden, zal het lijk begraven worden in vollen grond op het kerkhof aan de Maatschappij voorbehouden.

Om in den voorloopigen grafkelder te mogen verblijven, zal de kist een dichten zinken omslag moeten bezitten.

In geval het lijk, ten gevolge van een besmettelijke ziekte of een sterken geur, de openbare gezondheid in gevaar brengt, zal de teraardebestelling onmiddellijk gebeuren.

Een ontgraving van een lijk al in den grond geplaatst, gebeurt volgens het gemeentereglement over de ontgravingen, mits betaling van de vastgestelde taks. Indien de kist dient vervangen te worden zal de Maatschappij deze moeten bekostigen.

Artikel 13. Het openen der grafkelders en het vervoer van lijken van den voorloopigen kelder naar den familiekelder, wordt door den gemeentelijken dienst verzekerd, mits de betaling van driehonderd frank voor iedere overbrenging.

De ontgraving gebeurt volgens het gemeentereglement over de ontgravingen mits betaling van de overeenstemmende taks. Indien de kist moet vervangen worden zal het door de Maatschappij geschieden.

Artikel 14. In strijd met de schikkingen getroffen voor de andere lichamen, zullen de stoffelijke overblijfselen van Israëlitische personen door hun geloofsgenoten van den wagen worden afgenomen en naar de begraafplaats gedragen.

Indien de familie den wensch uitdrukt, kan de teraardebestelling door den gemeentelijken begravingdienst uitgevoerd worden.

De betaling der vergoeding voorzien in art. 7 blijft van toepassing. Deze laatste zal door de verzoekende vereeniging in de gemeentekas gestort worden.

Artikel 15. Om de tegenwoordige overeenkomst van kracht te houden en de gemeente te verbinden haar verplichtingen na te leven, zullen er ten minste vier en twintig begravingen per jaar moeten gebeuren, ieder jaar afzonderlijk. Indien men dit getal niet bereikt zal de Maatschappij de begravingskosten voorzien in art. 7, voor ten minste vier en twintig lijken betalen.

Artikel 16. In geval van onttrekking van het kerkhof aan zijn vroegere bestemming of verplaatsing, zal de gemeente gehouden zijn, de zelfde geconsedeerde oppervlakte aan de Maatschappij voor te behouden.

Nochtans de ontgravingen, heropbouwen van kelders enz... en verplaatsen van grafzerken, zullen ganschen laste der Maatschappij blijven.

Nochtans indien er betere voorwaarden aan andere concessionnarissen door de gemeente verleend werden, zal de hier betrokkene maatschappij van deze zelfde voorwaarden kunnen genieten, met uitzondering van wat de gemeente zou doen voor de begravingen in de «Eereperken» of voor de behoeftigen, waarvan de gemeente eventueel den ganschen last van op zich mag nemen.

Artikel 17. De vergoedingen in art. 7 vastgesteld, werden berekend op de basis der wedden en lonen uitgekeerd in de openbare besturen op den dag der onderteekening van het huidig kontrakt.

De gemeenteraad is gemachtigd die vergoeding te wijzigen naar gelang de schommeling der wedden en lonen.

Artikel 18. Indien voornoemde Maatschappij wegens redenen van welken aard ook, van het genot van de haar toegestane begraafplaats afziet is de gemeenteraad alleen gemachtigd te beslissen over de nieuwe bestemming die te geven is aan hooger genoemde vergunning.

Artikel 19. Tegenwoordige overeenkomst zal onmiddellijk in voege treden.

Goedgekeurd de bijvoeging van het woord «onmiddellijk» aan art. II.